Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

1921 оной ... 21-нэ гарана | № 231 (13945) | 1972 оной сентябриин 30, суббото | Сэн 2 мүнгэн

ТҮСЭБТЭ ЮҺЭДЭХИ

эршэ · шанар дэлисэ

...ИТЭЙГЭЭР ДҮҮРГЭХЭМНАЙ

...ондо ажахымнай та... 1250 гектарта ороохото ...рдые, тэрэ тоодо 3.500 ... шэниисэ тариһан гээшэ. ... сагай уларилай хэр ...эй байбашье, механи...най ороохо тарянай ба... ургуулжа абаба. Гек... 9 центнер шэниисэ ...абабди.

...рад болохоёо байһан ...айндароо шэн зоригто ...нитүүдээр угтахын ту... бэрхээр ажаллажа ... Тэрэ тоодо манай «Ги...лхозой механизаторнууд ...ай таряа хуряалгые тү...үдэрһөө эмхи гуримтай...амар бэрхээр ябуулха ...ы хүсэ шадабаряа гар...лаба. Энэ харюусалга...ай тариалан дээрэ 20 ... болон бусад машинанууд ...ргүй хүдэлгэгдөө. Ком...ай үлөөд байһан 70 ...ёос хуряажа, тарияа ... сүм түгэсхэхэнь.

...хуряалгаар үнгэрэгшэ ...лхозой чемпион Степан ... Афанасьев, комбайнер...оргий Макарович Филип...оргий Карпович Тарабукин ... тус тустаа 3 мянган ... ороохо суглуулжа, колхоз соогоо түрүү зэргэдэ гараба.

Гүрэндэ ороохо тарияа тушааха хүдэлмэри манда урагшатай. Түсэбтэ табан жэлэй хоёрдохи жэлдэ ажахымнай 3.800 центнер ороохо Эхэ оронойнгоо амбаарта ябуулха байбал, 2.200 центнер ябуулаад байна. Хараалһан түсэб, даабаряа түргэн болзорто амжалтатайгаар дүүргэжэ, гүрэнтээ сүм тоосохоор тарияашаднай эрмэлзэн ажаллажа байнхай. Ажахымнай тоогууд дээрэ ороохо сэбэрлэхэ хүдэлмэри хоёр халаанда ябуулагдана. Ойрын үдэрнүүдтэ үрэһэ хүрэнгэеэ хаажа абаха гэжэ шиидэн ажалланабди.

Мухар-Шэбэрэй аймагай «Искра» колхозой тарияашадай үүсхэлээр намарай паар, һолоомо суглуулха хүдэлмэреэ һайнаар ябуулхые оролдонобди. Тариалан дээрэхи һолоомо суглуулха ажалда 2 звено ажаллана. Эдэнэй мэдэлдэ 16 трактор болон бусадшье оньһон түхеэрэлгэ бии. Энэ шухала хүдэлмэреэ саг болзортонь түгэсхэхын тула механизаторнууднай табшагай бэрхээр ажаллажа байна.

А. СМОЛИН.
«Гигант» колхозой түрүүлэгшэ.
Загарайн аймаг.

О

Алташа нютагай Калининай нэрэмжэтэ колхозой (Бэшүүр) луговодууд сабшалан һайжаруулха талаар ехэ ажал эрхилжэ байдаг юм. Энэ жэлдэ дунда зэргээр гектар бүриһөө 22 центнер үбһэ хуряажа абаа.

Заган гэжэ нютагта хүдэлдэг Кирсан Григорьевич Ястребов түрүүтэй дүрбэн луговодууд 175 гектар сабшалангаа 2—3 удаа уһалһан, үтэгжүүлһэн байгаа. Энээнэй ашаар Заган нютагай 175 гектар сабшалангай га бүриһөө 30 центнер үбһэ хуряаба. Эндэхи 12 гектар туршалгын участогай га бүриһөө бүришье ехэ — 60 центнер үбһэ абаа. Сабшалангаа үрэжүүлхэ хүдэлмэри үргэлжэлүүлхэ хүсэлэнтэйнүүд эдэнэр хүдэлжэ байна. Иигэжэ ерэхэ жэлдэ гектарай 30 центнерһээ бага бэшые абахаар шиидэнхэй.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

ТҮРҮҮШҮҮЛ ТОДОРНО

...ажахын механизатор...ой тарияашад энэ жэлдэ ...тарянай баян ургаса ...амжаба. 3433 гектар ...дээрэһээ 41.200 центнер хуряажа абаа гэхэ ...гектар бүриһөө дунда ...12 центнер ороохо суг...лаба.

...лэй тарияа хуряалгые ...тайгаар, гээлтэ хорол...ангүй түгэсхэхын тула ...ор бүхэн оролдосо ехэ...аллаа гэжэ тэмдэглэхэ ... Манда ажалаа һайн мэ...эжэлтэй механизатор...он. Тэдэнэй дунда Ажа... Тугай орденоор шаг...дүй дүршэлтэй механи... Николай Жигжитович ...340 гектарай баал суг... дүн хамтадаа 4100 ...ороохотой болобо. Ни...Жигжитович оролдосотой ажаллажа, колхоз соогоо ... Мүн үнгэрэгшэ жэлэй ...чемпион Петр Бадмаевич ...тэды шэнээн тарянай ...ргуулжа, мүрысэгшэ ну...хоёр центнер ороохо ба...ранайнгаа түлөө хоёрдохи ...тараа.

... тарияа худалдаха ту...дүүргэлтэ манда яһала ... Энэ һарын 30 боло... 900 центнер ороохо ... гүрэндэ ороохо худал...бөө сүм дүүргэхэбди. ...нэ 4100 центнер тарияа ...ойнгоо амбаарта ябуу...лабди.

...о колхозой механиза...ай жэшээгээр тариалан ...һолоомо суглуулха, намарай паар хахалха хүдэлмэреэ тэгшэ ябуулжа байнхайбди. Намарай паар хахалха хүдэлмэридэ манай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой механизаторнууд ехэхэн анхарал хандуулдаг болонхой. Һайнаар хахалагдаһан паар дээрэһээ ороохо тарянай тогтууритай ургаса абтана гэжэ тарияашан бүхэн һайн ойлгоно. 2500 гектарта намарай паар хахалагдаба. Энэ шухала хүдэлмэреэ октябриин 10 болотор үргэлжэлүүлжэ, үшөө 1000 гектар хахалха зорилго урдаа табинхай, механизаторнууднай габшагай бэрхээр хүдэлнэ. Механизаторнууд Цырен Будаевич Мурдонов, Дэршэн Дымшеевич Гергенов, Дагба Шойдорович Халудуров, Андрей Содбоевич Халудуров, Янбата Базарович Балданов гэгшэд халаан бүриингөө даабарие үлүүлэн дүүргэжэ, паар хахалалгада онсо шалгарна.

Һолоомо суглуулгада механизаторнууд Александр Чимитович Тапхаев, Виталий Михайлович Дорофеев гэгшэд оролдосотой ажалаараа колхоз соогоо эрхимлэнэ.

Механизатор нүхэр Мадуев гансаараа 600 гаран гектарта минеральна үтэгжүүлгэ оруулба.

Ажахымнай механизаторнууд бүхы тариалангаа намарай паар болгон хахалаа. Хабартаа борнойлһоной, минеральна үтэгжүүлгэ оруулһанай удаа тарилгаяа хэхэ гэжэ шиидэнхэй.

Е. АНДРОНОВ,
Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой главна бухгалтер.
Түнхэнэй аймаг.

ТОМОДХОГДОҺОН ТООГ ДЭЭРЭ

Репортаж

Хэжэнгэ тосхоноор орой үдэшэ ябахадаа, урагшаа эрьежэ харабалтнай, хэдэн зуун электролампочкын холоһоо яларан байхые заатагүй обёорхот. Эндэ ажахын тарянай томодхогдоһон тоог оршодог юм. Тариалан дээрэһээ асарагдаһан ороохо арилгаха, хиидхэхэ хүдэлмэри түхэреэн сүүдхын туршада таһалгаряагүй ябуулагдана. Хэжэнгын совхозой хоёр отделениин тариалан дээрэһээ асарагдаһан ороохо һайнаар сэбэрлэжэ абахын тула эндэ хүдэлжэ байһан хүдэлмэришэн бүхэн оролдожо байнхай. Тиигэншьегүй яахаб. «Механизаторнуудайнгаа хабарһаа нааша оролдожо ургуулһан ороохо хайша хэрэгээр сэбэрлэжэ болохо гү? Яашье таарахагүй» гэжэ эдэ нүхэднай һайн ойлгоно бшуу.

Складые даагша Цырендоржо Дамбаевтай уулзажа, ажал хэрэгээрнь һонирхоходомнай, тэрэ манда иигэжэ хэлэбэ:

— Энэ жэлдэ сагай уларилай хэр бэрхэшээлтэй байбашье, механизаторнууднай ороохо тарянай бараг ургаса хуряажа байна. Тариалан дээрэһээ асарагдаһан ороохо тарянай хуби заяан манай гарта гэжэ бидэ бата ойлгонобди. Тиимэһээ бидэ ороохо тарияа хиидхэхэ, сэбэрлэхэ оньһон машинаяа бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглахые оролдонобди.

Тарянай тоог дээрэ гуша гаран хүн хоёр халаанда хүдэлнэ. Мүн эндэ Зүүн Сибириин технологическа институдай нэгэдэхи курсын 22 студентнэр ажаллажа байнхай. Үглөөнэй 9 сагһаа һуниин 3 болотор «ОС» болон бусад техникын хүнхинөөн заашье замхахаяа болинхой.

Тарянай тоог дээгүүр ябажа харахада, ажалайнь зэр зэмсэгүүд, оньһон машинануудынь хүдэлгэгдэхэ газартаа тааруулан табяатай. Шулуун дэбдихэртэй шала дээрэ буулгагдаһан аяр шара шэниисэ сэбэрлэгдэнэ.

Эндэхи ажал яһала урагшатай һайн ябажа байна гэжэ абаһаар мэдэхээр.

Эндэ хүдэлжэ байһан хүнүүдэй хүтэлбэрилэгшэтэй уулзахаяа обоохойнуудай дундуур урагшалбабди.

— Эдэ бүхы оньһон машиные заашье һаатуулангүй хүдэлгэхын тула дүй дүршэлтэй механизатор хэрэгтэй гээшэ. Манай Баяр гартаа дүйтэй, бэрхэ хүбүүн даа,—гэжэ Цырендоржо Дамбаевич тиишэ ошохо зуураа, механик тухайгаа омогорхон хөөрэнэ.

Баяр Чимитдоржиев наһаараа залуушье һаа, дүй дүршэлтэй механизаторнуудай нэгэн гэжэ ажахы соогоо алдаршанхай. Үнгэрэгшэ жэлдэ Баяр мүн лэ эндэ ажаллажа гараа. Энэ нүхэрнай хүдөө ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй техникумэй II курсда һурана. Түрэл совхоздоо октябриин нэгэн болотор ажаллаад, һуралсалаа үргэлжэлүүлхэеэ ошохо юм.

— Ороохо арилгаха, сэбэрлэхэ машинануудай эбдэрээд орхимсоорнь, сагтань заһаха гэжэ оролдодогби,—гэжэ Баяр түбшэн даруу янзаар манда хэлэбэ.

Халаан бүриингөө даабарие үлүүлэн дүүргэдэг хүдэлмэришэд эндэ яһала олон. Студентнэр Владимир Довгань, Лариса Лю, Владимир Данзанов болон бусад нүхэдэйнгөө дунда онсо шалгаржа, «Сахилгаан», «Дайшалхы хуудаһанда» эдэнэй нэрэ, обогынь ото бэшэгдэнэ.

— Маниие һайнаар угтажа абаа. Бидэ октябриин нэгэн болотор хүдэлхэбди. Хэхэ гэһэн ажалыень һайн шанартайгаар бүтээхын тула шадалаараа оролдохобди,—гэжэ группын староста Василий Шарыгин мантай уулзахадаа найдуулба.

Тариалан дээрэһээ асарагдаһан ороохые тушаан абагшаар Гомбожап Данзанович Дармаев ажаллана. Энэ нүхэр амаралтада гараһаншье һаа, тарияа хуряалгын эхилхэдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг заншалтай юм.

Мүнөө үедэ хори шахуу мянган центнер ороохон эндэ буулгагданхай. Комбайнһаа ороохо тарияа шэрэлгэдэ автомашинын жолоошод Борис Бальжинимаев, Намжил Будабазаров, Николай Татарников болон бусад амжалтатайгаар ажаллажа байнхай. Эдэ нүхэднай үдэрэй туршада халаан бүриингөө даабарие холо үлүүлэн дүүргэнэ.

— Ажахымнай тарянай ёһоорхон тоог бариба гээшэ. Бэшүүрэй аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхозой тоог үргэлжэ хушалтатай, ороохо сэбэрлэхэ хүдэлмэриие бороо хурадашье һаадгүйгөөр ябуулна гэжэ һаяхан газетэдэ уншаа һэм. Сүлөөтэй боломсоороо тус ажахыда ошожо, барилгатайнь танилсаха һанаатайб,—гэжэ Цырендоржо Дамбаевич хөөрэнэ.

Хориин аймагай «Сельхозтехника» нэгэдэлэй СМУ-гай барилгашад ороохо сэбэрлэхэ «ЗАВ-20» түхэлэй түхеэрэлгэ тарияа хуряалгаһаа урид тушааха ёһотой аад, мүнөөшье болотор дууһаагүй. Тэндэхи хүтэлбэрилэгшэдэй, барилгашадай хэжэ байһан ажалдаа хайша хэрэгээр хандаһанай гэмээр энэ шухала түхеэрэлгэ хэдэн жэлэй туршада ашаглалгада үгтөөгүй байһаар. «Сельхозтехника» нэгэдэлэй хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэд энээн тухай юун гэжэ бодоно хаб. Гайхалтай.

Хэжэнгын совхозой хүдэлмэришэд СССР-эй 50 жэлэй ойн баярые ажалай амжалтаар угтаха гэһэн зорилготой шармайн ажаллажа байнхай.

Д. ХУБИТУЕВ,
манай корр.
Хэжэнгын аймаг.

Ойн баярай тэмдэгтэ хүртэхын түлөө

АЛМАЛТА, АРЬБАЛТА—МАНАЙ ЗОРИЛГО

Манай түмэр замда ашаа шэрэдэг лининүүд электрижүүлэгдэһэн байна. Түмэр замай харгы жэл соо 40 миллиардһаа үлүүтэй киловатт-час гэхэ гү,али үйлэдбэрилэгдэдэг электрын элшэ хүсэнэй 5 процентые хэрэглэнэ.

Иимэ ехэ элшэ хүсэ хэрэглэдэг һалбарида нэгэ процентын алмалта хэбэл, аяар 460 миллион киловатт-час арьбалагдаха ушартай. Бүхы гаргашые нэгэ процентээр хороожо шадаа һаа, 5 миллион түхэригэй алмалта хэгдэхэ.

Тиимэһээ түмэр замай Улаан-Үдын отделениин машинистнүүд бага гаргашатайгаар поезднуудые жолоодон ябуулха түрүү онол арга хэрэглэдэг болоо. Энээнэй ашаар электрын элшэ хүсэ алмаха социалис уялга аяар 7 дахин үлүүлэн дүүргэгдөө. Жэлэй 8 һара соо 142 миллион 282 мянган 773 киловатт-час электрын элшэ хүсэн алмагдаһан байна.

М. СОЛОМЕННЫЙ.

ШЭНЭ ТАСС ҺОНИН

ЭНЕРГЕТИГҮҮДЭЙ ЗҮБЛӨӨН

ДНЕСТРОВСК. (Молдавиин ССР). (ТАСС-ай корр.). Орон доторхи ууралаар хүдэлдэг электростанцинуудай үйлэдбэрилэн гаргаһан электрын элшэ хүсэнэй гурбанай нэгэ шахуунь 150, 200 мянган киловатт хүсэтэй энергоблогуудай хубида хүртэнэ. Агууехэ Октябриин социалис революциин 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ Молдавска ГРЭС-эй дэргэдэ зарлагдаһан энергетигүүдэй бүхэсоюзна зүблөөн тиимэ электростанцинуудые ашаглалгын түрүү дүй дүршэлдэ зорюулагдаа. Тус станциин хүсэн 1.600 мянган киловатт болонхой. Тус бүридөө 200 мянган киловатт хүсэтэй үшөө хоёр энергоблок хабсарган тодхохо бэлэдхэл эндэ хэгдэжэ байна. Энэ электростанци экономическа талаараа орон доторхи түрүү станцинуудай нэгэн болоно. Тэрэнэй коллектив электрын киловатт-час элшэ хүсэ үйлэдбэрилхын тула гаргашалагдадаг түлишын удельнэ хэмжээе саг үргэлжэ хорооно. Тиигэһэнэй үндэһөөр, Молдавиин энергетигүүд энэ табан жэлэй турша соо 20 мянга гаран тонно условно түлишэ арьбалаа.

ХҮГЖЭМТЭ СОЁЛОЙ ҺАЙНДЭР

ВЛАДИВОСТОК. (ТАСС). СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан хүгжэмтэ соёлой һайндэрнүүд Совет Алас-Дурна зүгтэ үнгэргэгдэжэ эхилээ.

Латыш искусствын декада Сахалинда боложо байна. Эндэ Латвиин гүрэнэй филармониин дуушад ба хүгжэмшэд наадана. Валмиерскэ шэлэй заводой хүдэлмэрилэгшэдэй эмхидхэһэн, олондо мэдээжэ «Ктелде» гэжэ эстрадна ансамблиие Сахалин аралайхид баяртайгаар угтаба. Латвиин суута скульптор З. Зварай бүтээһэн В. И. Ленинэй ехэ портредые Совет Прибалтикын уран бэлигтэд областиин ажалшадта бэлэг болгон барюулаа.

Эндэхи улад зон Сахалинай соёлой ордонууд дотор мэдээжэ олон артистнуудтай уулзана. Тэдэнэй дунда — уласхоорондын конкурснуудай шанда хүртэһэн дуушан Мария Биешу (Чио-Чио-Санай партиие онсо бэрхээр гүйсэдхэдэг), ССР Союзай Ехэ театрай дуушан Павел Лисициан гэгшэд бии.

Хүгжэмтэ соёлой һайндэрнүүд Алас-Дурнын бусад нютагуудта үнгэргэгдэнэ. Ороной уран шадабарита үнинэй коллективүүдэй нэгэн — Грузиин ССР-эй дуу ба хатарай ансамбль Владивостогто ерэнхэй. Эдэнэр грузин дуунуудые дуулахын хажуугаар, СССР-эй бусад республикануудай композиторнуудай зохёолнуудые гүйсэдхэнэ. Махмуд Эсамбаев алас-дурнынхидые дэлхэйн арадуудай хатарнуудтай танилсуулна.

Э. ГЕРЕК ҮГЭ ХЭЛЭБЭ

ВАРШАВА. (ТАСС). Оронной хүдөө тосхонуудтахи, ехэ бэшэ городуудтахи нютагай засагай зургаануудые шэнэдхэн эмхидхэхэ гол гурим зүбшэн хэлсэһэн ПОРП-ын ЦК-гай пленум дээрэ ПОРП-ын ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Э. Герек үгэ хэлээ. Социалис байгуулалтаяа бэхижүүлгэ — манай гол зорилго болоно. Бидэнэй хэжэ бүтээжэ байһан бүхы юумэн социализмда, манай арадай социалис гүрэн түрые хүгжөөлгэдэ зорюулагдаха ёһотой, — гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Нютагай засагай зургаануудые шэнэдхэн хубилгаха хүдэлмэри Польшын хүдөө тосхонуудые социально-экономическа талаарнь хурдан түргэнөөр, түгэс бүрин хүгжөөхын тула шухала арга боломжонуудые хангаха ёһотой гэжэ Э. Герек тэмдэглээ.

Хүдөө ажахыгаа, ниитын байдал шэнэдхэн хүгжөөхэ хэрэгүүдтэй холбоотой ажахын, социальна ба политическэ олон асуудалнууд шиидхэгдэхэ зэргэтэй. Польшын хүдөө тосхонуудые хүгжөөхэ манай стратеги—ороноо саашадань социалис ёһоор хүгжөөхэ стратегиин шухала хубинь болоно.

ПОРП-ын хүтэлбэрилхы үүргэ ехэ болгохо, социалис байгуулалтын ба социалис демократиин шухала нүхэсэлнүүд болгошо профсоюзуудые бэхижүүлхэ хэрэгые манай парти ехэ удха шанартайда тоолоно, —гэжэ Э. Герек түгэсхэлдөө тусхайлан тэмдэглээ.

Волгоград ба Хиросима—анда хотонууд

ТОКИО. (ТАСС). Волгоград хотын Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ И. М. Королёв. Хиросима хотын мэр С. Ямада Волгоград ба Хиросимые анда хотонууд гэжэ соносхохо тухай хэлсээнэй текстнүүдые сентябриин 29-дэ Хиросимын муниципалитедтэ абалсаба. Энэ хэлсээнэй текст урда тээнь Хиросимын муниципалитедэй заседани дээрэ, тэрэшэлэн Волгоград хотын Соведээр эсэслэн баталагдаһан байгаа.

И. М. Королёв эндэ болоһон ёһололой үедэ Волгоградай гербые Хиросимын түлөөлэгшэдтэ дамжуулба. С. Ямада мүн Хиросимын гербтэй тугые Волгоградай делегацида барюулаа. Эб найрамдал бэхижүүлхын түлөө. Хиросима ба Волгоградта тохёолдоһон аюулта ушаралнуудай дабтагдахагүйн түлөө тэмсэлдэ хүсэеэ нэгэдхэхэ гэжэ эрмэлзэдэг байһанаа хоёр тала элирхэйлэн мэдүүлбэ.

БурАССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗ

ЯРУУНЫН АЙМАГАЙ НАРҺАТЫН 60-дахи ҺУНГУУЛИИН ОКРУГҺОО БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДТЭ ҺУНГАЛТА ҮНГЭРГЭХЭ ҺУНГУУЛИИН ОКРУЖНОЙ КОМИССИИН ГЭШҮҮДЫЕ БАТАЛХА ТУХАЙ

«Буряадай АССР-эй Верховно Соведтэ һунгалта үнгэргэхэ Дүримэй» 39, 40, 41-дэхи статьянуудай үндэһөөр Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум иигэжэ тогтообо:

Яруунын аймагай Нарһатын 60-дахи һунгуулиин округһоо Буряадай АССР-эй Верховно Соведтэ һунгалта үнгэргэхэ талаар ниитын организацинуудай, ажалшадай коллективүүд болон бүлгэмүүдэй нимэ түлөөлэгшэдһөө бүридэһэн һунгуулиин окружной комиссиие баталха:

Һунгуулиин окружной комиссиин түрүүлэгшэ — Гантимуров Геннадий Георгиевич—хүлхеэ холбооной районой узелай хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон алба хаагшадһаа.

Һунгуулиин окружной комиссиин түрүүлэгшын орлогшо —Цыренжапова Долгор Цыбиковна—«Юбилейный» совхозой хүдэлмэришэд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд болон алба хаагшадһаа.

Һунгуулиин окружной комиссиин секретарь—Белоусов Василий Иванович — «Сельхозтехникын» районно нэгэдэлэй хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон алба хаагшадһаа;

һунгуулиин окружной комиссиин гэшүүд:

Будаева Тамара Рабдановна — Комсомольско дунда һургуулиин багшанар болон техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй коллективһээ;

Дымчиков Чимитцырен Доржиевич —КПСС-эй районно комитедэй аппарадай коммунис эхин организациһаа;

Григорьева Тамара Денисовна —Яруунын загаһанай заводой хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон алба хаагшадһаа;

Филатов Спиридон Васильевич —Яруунын харгы замай 596-дахи участогай хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон алба хаагшадһаа;

Ринчинова Дулсан Цыбиковна —Нарһатын совхозой хүдэлмэришэд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд болон алба хаагшадһаа;

Цыбиков Даба Гармаевич — Нарһатын совхозой коммунис эхин организациһаа;

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряада АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретариин түлөө Президиумэй гэшүүн Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1972 оной сентябриин 29.

...ЖАЛАЙ ...АХТАДА ...АГСАНА

«Теплоприбор» заводой коллектив СССР-эй 50 жэлэй ойн хүндэлэлэй социалис уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэжэ байна. Жэлэй түсэбһөө гадуур 50 мянган түхэригэй продукци худалдаха гэжэ тэдэнэр уялга дотороо хараалһан аад, тэрэнээ 8 һара соо дүүргэээ.

Заводой цехүүд мүнөө арга боломжонуудаа элирүүлжэ байнхай. Һүүлээрнь дээшэлүүлэгдэһэн уялга абтаха юм. Энэ коллектив һайндэртэ зорюулагдаһан ажалай эстафетэ соносхоо. Тэдэнэр аха дүү 15 союзна республика бүхэнэй хүндэлэлэй 7 хоногой дайшалхы ажалай вахтада жагсана.

Казахстанай, Узбекистанай республикануудай хүндэлэлэй вахта дүүрэээд, үрэ дүнгүүдынь согсологдобо. 7 хоногой туршада эрхим һайнаар ажаллажа гараһан коллективүүдтэ союзна республикын тугханууд барюулагдана.

Шудхалгын цехэй мастер Е. П. Петровой, эбхэгдэмэл оро хэдэг цехэй мастер А. С. Кучеренкын, инструментально-бэлэдхэлэй цехэй мастер С. Ф. Семикозовой, хабсаралгын механическа цехэй мастернууд Д. Л. Разуваевай, В. Ф. Рига гэгшын даадаг участогууд вахтын үедэ эрхимлэжэ, тугхануудта хүртэһэн юм. Модон хайрсагуудые хэдэг А. С. Соболевагай даадаг бригада заводой бригадануудай дундаһаа эрхимлэжэ ябана.

Мүнөө заводой мастерска участогууд, бригаданууд Грузиин ССР-эй хүндэлэлэй ажалай вахтада жагсаба.

Союзна республика бүхэнэй хүндэлэлэй долоон хоногой ажалай вахтада мастерска участок, бригаданууд жагсана. Цехүүдэй хоорондохи ойн хүндэлэлэй социалис мүрысөөнэй үрэ дүн һара бүхэндэ согсологдодог. Түрүү һүүри эзэлһэн коллектив заводой хүндэлэлэй самбарта бэшэгдэнэ. Иимэ самбар ойн хүндэлэлэй социалис мүрысөөндэ эрхимлэгшэдые моральнаар урмашуулхын тула бии болгогдоо.

МАНАЙ КОРР.

ЭХИН ОРГАНИЗАЦИНУУДАЙ ЭДЭБХИ ҮҮСХЭЛ...

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Мүнөө үедэ партийна байгуулалтын гол асуудалнуудай нэгэн хадаа партийна эхин организацинуудай эмхидхэлэй болон политическэ хүдэлмэри эрид hайжаруулжа, тэрэнэй дайшалхы шадабари дээшэлүүлхэ хэрэг болоно гэжэ КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүд соо заагданхай. Мүн энээн тухайда КПСС-эй ЦК-гай майн (1972 оной) Пленумэй «Партийна документнүүдые hэлгэхэ тухай» тогтоол соо онсолон тэмдэглэгдэнэ.

Партиин энэ заабари бэелүүлэн, Яруунын совхозой партийна комитет отделенинүүдэйнгээ партийна эхин организацинуудай хүдэлмэриин онол арга нарижуулан hайжаруулха, үйлэдбэридэхи нүлөөеынь улам дээшэлүүлхэ хэрэгтэ гол анхаралаа хандуулдаг болоhон байна.

— Бодото байдал, баримтануудhaa хаража үзэхэдэ, эхин организациин хүдэлмэриин ямараар эмхидхэгдэhэнhээ, тэндэхи коммунистнуудай үйлэдбэри дээрэ, ниитын ажабайдалда түрүү үүргэеэ хэр зэргэ дүүргэжэ, харуулжа ябадагhaa коллективэйнь ажал хэрэгэй ябаса, амжалта гэхэ мэтэ сэхэ дулдыдадаг байна,— гэжэ парткомой секретарь Николай Алексеевич Зайцев хөөрөө hэн.

Совхозой дүрбэн отделенинүүдтэ 20—30-аад коммунистнуудhaa бүридэhэн партийна эхин организацинууд бии юм. Коммунистнууд ажахын шухала участогуудаар—гол түлэб мал адуулагшадаар, хонишодоор, механизаторнуудаар ажаллана.

Ажал дээрэ коммунистнуудые хубаарилга тон шухала хэрэг болодог, энээндэ бодомжотойгоор, анхаралтайгаар хандахыень партийна комитет эхин организацинуудтаа, тэдэнэй секретарьнарта хододоо hануулжа байдаг. Гурбадахи отделениин партбюрогой секретарь Константин Савельевич Родионовой хэлэhэнэй ёhoop, партийна организациин зүбшөөлгүйгөөр коммунистые нэгэ ажалhaa сүлөөлжэ, ондоо хүдэлмэридэ эльгээхэ гээшэ огто хоригдонхой. Энэ ушарта нэгэ талаар, коммунист бүхэн даалгагдаhан ажалайнгаа түлөө организацинингаа үмэнэ сэхэ харюусалгатай байhанаа мэдэрнэ, хоёрдохёор, коллективэй дунда партийна эхин организациин нэрэ хүндэ дэшэлнэ, нүлөөнь ургана бшуу.

Ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй энэ тэрэ асуудал шиидхэхэдээ парторгтой, партбюрогой гэшүүдтэй зүбшэжэ байхыень харахадаа, хүнүүд партийна организациин хүтэлбэрилхы үүргыень үшөө дахин ойлгон мэдэрнэ ха юм. Кадрнуудые шэлэн оложо, ажалда хубаарилан табиха талаар энэ дүй дүршэлынь эндэ заншал боложо, эсэсэй эсэстэ hайн үрэ дүн үгэнэ бшуу. Гансахан ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй үмэнэ бэшэ, мүн партийна эхин организациин, суггаа ажалладаг коммунистнуудайнгаа үмэнэ харюусалгатай, хэрэгтэй болоходо тоосохо байhанаа мэдэжэ ажаллахадаа, хүн бүхэн оролдодог, hаналаа табижа хүдэлдэг байна. Энэ нэн түрүүндэ коммунистнуудта хабаадана.

Партийна эхин организацинуудай дайшалхы шадабари парти доторой, эмхидхэлэйнь хүдэлмэритэй сэхэ холбоотой. Совхозой партийна комитет энээниие хараадаа абажа, хүдэлмэреэ эмхидхэдэг байна. КПСС-эй Уставаар хараалагдаhан болзорто партийна суглаан зарлагдана гү, ямар асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэнэб, абаhан шиидхэбэринүүдынь хэр зэргэ дүүргэгдэнэб гэхэ мэтэ асуудалнууд шанга хиналтада абтанхай, хэзээ ямар асуудалаар суглаан болооб гэжэ тусхай дэбтэртэ тэмдэглэгдэнэ. Парткомой гэшүүд отделенинүүдээр ябахадаа парторгтой уулзажа, суглаанайнь протоколтой, абаhан шиидхэбэринүүдтэйнь танилсадаг, hанамжа дурадхалаа хэлэжэ үгэдэг юм. Гадна суглаан бүхэндэнь парткомой гэшүүд, совхозой главна мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэд хабаадалсадаг, тэндэ болоhон хөөрэлдөөн, суглаан дээрэ гараhан шүүмжэлхы ажаглалтанууд тухай совхозой дирекцидэ, партийна комитедтэ саг доронь дуулгажа, хэмжээ абхуулхые оролдодог байна.

Зарим ушарта партком партийна организацинуудта али нэгэн асуудал зүбшэн хэлсэхыень сэхэ дурадхадаг байна. Байгша ондо парткомой дурадхалаар коллективтэ ажалай журам бэхижүүлхэ, партийна даабаринуудай дүүргэлтэ тухай асуудалнууд нэгэдэхи, дүрбэдэхи отделенинүүдэй коммунистнуудай суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ. Зүгөөр энээниие партийна эхин организацинуудай өөhэдынь эдэбхи үүсхэл хизаарлаhан хэрэг болоно гэжэ hанаhанай хэрэггүй. Имагтал hүүлэй үедэ хаана, ямар асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэhэниинь шэнжэлжэ үзөөд, бодото байдалтайнь танилсаад байхадаа, иимэ дурадхалнуудые оруулдаг байна.

Энэншье зүбтэй. Партком совхозой партийна организациин хүтэлбэрилхы орган туладаа, партийна эхин организацинуудайнгаа хүдэлмэри шалгажа байха уялгатай, зохихо захяа заабари үгэхэ эрхэтэйшье, ёhотойшье. Имагтал энэ эрхэеэ зүбөөр, ажал хэрэгэй аша туhада хэрэглэжэ шадаха шухала. Парткомой зүгhөө саг үргэлжын анхарал, туhаламжа абажа байhан партийна эхин организациин хүдэлмэри нэгэ зүб шэглэлтэйгээр ябуулагдадаг, үйлэдбэридэхи нүлөөнь ехэ байдаг гэжэ мэдээжэ.

Партийна документнүүдые hэлгэлгэдэ бэлэдхэлэй үедэ совхозой отделенинүүдэй партийна организацинуудта парти доторой, эмхидхэлэй хүдэлмэри бүри эдэбхижэжэ байна.

«Партийна документнүүдые hэлгэхэ тухай» КПСС-эй ЦК-гай майн Пленумэй тогтоол бүхы организацинуудта зүбшэн хэлсэгдэжэ, партийна эмхидхэлэй, политическэ хүдэлмэри нарижуулан hайжаруулха, коммунистнуудай түрүү үүргэ дээшэлүүлхэ, эдэбхи үүсхэл хүгжөөхэ, ССР Союзай байгуулагдаhаар 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ абаhан социалис уялгануудай дүүргэлтэ хангаха хэмжээ ябуулганууд хараалагдаhан байгаа.

Эдэ хэмжээнүүдые бэелүүлэн, отделенинүүдэй партийна суглаанууд, партбюрогой заседанинууд дээрэ hүүлэй haрануудта коммунистнуудай тоосоон табигдана. Хүдэлмэри тухайнь, ниитын ажабайдалда хабаададаг тухайнь зүбшэн хэлсэгдэнэ. «Ленинэй партиин гэшүүнэй үндэр нэрэ зэргэ уялгална» гэhэн асуудалаар ехэ hонирхолтой хөөрэлдөөн партийна организацинуудаар болоhон байна.

Гадна совхозой парткомой заседани дээрэ үе үе болоод лэ али нэгэн асуудалаар отделенинүүдэй парторгнуудай, партийна бюронуудай хүдэлмэри тухай тоосоон шагнагдадаг болоhоор үнихэнэй. Тоосоото hунгалтаhaa ээлжээтэ тоосоото hунгалтын суглаан болотор отделени бүхэнэй партийна эхин организаци парткомдо тоосоhон лэ байха. Асуудалнуудынь олон янзын. Социалис мүрысөө хүтэлбэрилхэ, коммунистнуудай политическэ hуралсал эмхидхэхэ, ажалшадай дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэри дэлгэрүүлхэ, социалис уялгануудай дүүргэлтэ тухай гэхэ мэтэ асуудалнуудаар отделенинүүдэй партийна организацинуудай секретарьнар hүүлэй үедэ парткомой заседани дээрэ тоособо.

Эдэ бүгэдэ партийна эхин организацинуудта дутуу дунда зүйлнүүдээ элирүүлжэ усадхахадань туhална, хүдэлмэреэ hайжаруулха талаар шухала хэмжээнүүдые абаха арга нүхэсэл олгожо үгэнэ.

Партийна эхин организацинуудай эдэбхи үүсхэл хүгжөөлгэтэй, дайшалхы шадабариинь дээшэлүүлгэтэй холбоотой үшөө нэгэ асуудал дээрэ тобшохоноор тогтолтой. Энэ хадаа парторгнуудай, партийна бюродо hунгагдагшадай hуралсал болоно. 4—5 парторгнуудые суглуулаад, квартал, жэл бүридэ хэдэн үдэрэй семинар хэжэ байхагүйш. Тиимэhээ ээлжээтэ тоосоото-hунгалтын суглаануудай боложо үнгэрhэнэй hүүлээр парткомой дэргэдэхи партийна кабинедтэ партбюрогой гэшүүдээр, секретарьнараар hунгагдаhан нүхэдые 1—2 үдэртэ суглуулжа, партийна байгуулалтын, эмхидхэлэй болон политическэ хүдэлмэриин шухала асуудалнуудтай танилсуулдаг, hүүлээрнь совхозой, мүн отделени бүхэнэй ажал хүдэлмэриин дүн, түсэб даабари ба саашанхи зорилгонууд тухай хөөрэлдэдэг заншалтай.

Теэд гансахан энээгээр хизаарланагүй. Совхозой хүтэлбэрилэгшэд, парткомой гэшүүд отделени, бригадануудаар ябахадаа парторганизациин секретарьнартай, партгруппоргнуудтай, партбюрогой гэшүүдтэй, юрыншье коммунистнуудтай уулзажа хөөрэлдэдэг, ажал хүдэлмэритэйнь танилсажа, заабари зүбшэл үгэдэг байна. Гадна совхозой коммунистнуудай хамтын суглаанай болоходо (кварталда нэгэ дахин зарлагдадаг) секретарьнар партийна комитедтэ уригдажа, хэжэ байhан хүдэлмэри тухайгаа нүхэрэй ёhoop хөөрэлдэжэ, дүй дүршэлөө халан абалсадаг байха юм.

Яруунын совхоз аймаг соогоо түрүү, томо ажахынуудай нэгэн юм. Эндэхи тала дайдаар 5700-аад үхэр мал, 17 мянган хонин hүрэг бэлшэнэ. 9500 гаран гектар талмайда ороhо таряан ургуулагдана. Жэл бүридэ гүрэндэ дунда зэргээр 700—730 тонно мяха, 23000—24000 центнер hү гүрэндэ худалдагдана.

Партийна организациншье томо. 130 гаран коммунист бүридхэлдэнь бии. Партиин 110-аад гэшүүд совхозой үйлэдбэри дээрэ сэхэ ажаллана. Һаалишад, тугалшад, мал адуулагшадаар 20, механизаторнуудаар 30-аад коммунист хүдэлнэ. Мүн 20 гаран коммунист-мэргэжэлтэд совхозой ажахын элдэб участогуудта ажаллана.

Энэмнай тон ехэ хүсэн. Зүбөөр эмхидхэжэ, хүсэ шадалыень элсүүлжэ шадабал, ямаршье орёо зорилго шиидхэжэ шадаха бшуу.

Энээниие хараада абажа, совхозой партийна комитет отделенинүүдэй партийна эхин организацинуудай эдэбхи үүсхэл хүгжөөхэ, дайшалхы шадабариень дээшэлүүлхэ тушаа ехэ оролдолго тон зүб гаргана гэжэ hанагдана. Саашадаашье энэ асуудалда анхарал табижа, энэ талаар али бүхы хэмжээнүүдые абаха бэзэ гэжэ найдагдана.

Д. ЦЫБИКЖАПОВ,
манай корр.

КПСС-эй райкомууд мэдээсэнэ

ПЛЕНУМ БОЛ…

МУХАР-ШЭБЭР. (…абтаба). Энэ КПСС-эй …

ПРОПАГАНДИСТЫН БОДОМЖО

Нюдэндөө шэлтэй залуубар эхэнэртэй танилсабабди.—Һургуулиин директор,—гээд хажуудань байгшадай нэгэн маанадта ойлгуулба.

Бэшүүрэй оёдолой фабрикын тосхондохи найман жэлэй hургуулиин директорээр хүдэлхэhөө гадна, Анна Макаровна Алексеева пропагандистын даалгабари дүүргэлсэдэг юм. Эдэ хоёр ажалай бэлэн бэшэ байhан тухай үгүүлээдшье яахамнайб. Тиигээшье хадаа олон багшанар партийна энэ хүндэтэ даалгабариие ажалтаяа зэргэшүүлэн, амжалтатайгаар дүүргэжэ ябадаг. Нэгэ иимэ хүн тухайда хуряангыгаар хөөрэлтэй хаш.

Политическэ hуралсалай жэлэй эхилхын урда тээхэнэ нүхэр Алексеевatай хөөрэлдэбэбди. Мэргэжэлэйнгээ талаар Анна Макаровна түүхын багша. Пропагандистын ажалда зургаадахи жэлээ хүдэлхэнь. Дүрбэн жэлэй туршада hургуулидаа теоретическэ семинар ударидадаг байhан. Оёдолой фабрикын дэргэдэхи марксизм-ленинизмын үндэhэн суртал шудалдаг hургуулида хоёрдохи жэлээ хүдэлхөөр бэлдэжэ байна. Энээн тухайдаа, политическэ hуралсал тушаа Анна Макаровна иигэжэ хөөрэнэ:

— Һуралсадаг зон — фабрикын хүдэлмэрилэгшэд: дунда эрдэмтэд, тусхай дунда hургуулитай мэргэжэлтэд, найман класс дүүргээшэдшье бии даа. Мэргэжэлэйнгээ талаар фабрикын технологууд, электригүүд, мастернууд, слесарьнууд болон бусад бии.

Хоёр ондоо газарта пропагандистаар хүдэлөө гээшэ аабзабдаа. Фабрикын хүдэлмэрилэгшэдтэй хүдэлхэдэ, hургуулида хүдэлэгшэhөө hураггүй hонин байна. Багшанартаяа хөөрэлдэхэдөө оншыень олодоггүй байгаа юм гүбди, али яагаа юм, — мэдэнэгүйб. Гараhан материалаа бодото жэшээгээр батадхахадаа, мүнөөхил педсовет дээрээ хөөрэлдэдэгөө дахин дабтагдаха даа. Нэгэ юумэн тухай оло дахин дурдахада, шэхэндэ хажар болодог ха юм. Фабрикада нэгэ бага ондоошог байна. Юундэб гэхэдэ, үзэдэг материалнайшье ондоо, hуралсалнай дунда шатын, бүхы юумэмнай түхэл маягаараа ондоорхуу болоно. Эндэ хүдэлөөд байхадаа нэн түрүүн юу тэмдэглэхэ ёhотойб гэхэдэ, hурадаг хүнүүд эдэбхитэй, hонюуша зон. Үнгэрэгшэ жэлдэ капитализмын политэкономи үзөөбди. Лекци хэхэдэ, hуралсагшад тэрэниие тобшохоноор тэмдэглэжэ абадаг, заагдаhан литература уншадаг, бэшэжэ абадаг байна.

Семинарска занятинууд яhалашье hонирхолтойгоор, үгэ буляалдаатайгаар үнгэрдэг гээшэ. Үзэhэн материалаа хүнүүдэй яhала hайнаар хадууна абаhаниие занятинууд тодоруулаа гээд тэмдэглэлтэй. Зарим hурагшад табигдаhан асуудалда өөрынхеэрээ аад, тон зүб харюу үгэдэг байна. Жэшээнь, фабрикын кадрнуудай таhагые даагша А. М. Панькова эдэбхитэй, hонюуша, ойлгоhон юумэеэ—орёошогшье асуудалда тон тодо харюу үгэдэг юм. Мүн токарь, фабрикын профсоюзай комитедэй түрүүлэгшэ И. Г. Гущин мүн лэ эдэбхитэйшүүлэй нэгэн юм.

Зарим хүнүүдэй харюусахыень шагнахада, түнэзэгыгөөр материалаа ойлгожо абахаhaa гадна, юумэ уншадаг, болбосорол ехэтэй байhанаа харуулдаг, баян гүнзэгы харюу үгэдэг байна. Тус фабрикын инженер-барилгашан П. Д. Афанасьевай хөөрэхэдэнь, шагнажал байhайб гэхээр.

Манай hурагшад улас түрын асуудалнуудаар ехэтэ hонирходог байна. Уласхоорондын байдалай hонинуудта заняти бүхэндөө хэдэ хэдэн минута зорюулдаг байнабди.

Үзэдэг материалнуудаа бодото байдалтай холбохо гэжэ оролдогдодог гээшэ. Жэшээнь, капитализмын политэкономи шудалхадаа олон асуудалнуудые сасуулха, жэшэхэдэ боломоор байдаг. Капиталис оронуудтахи хүдэлмэришэн ангиин байдалые манай ороной хүдэлмэришэдэй байдалтай сасуулхада, hонирхолтой тоо, баримтанууд гаража ерэдэг байна. Мүн ондоошье асуудалнууд: ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, түсэблэхэ мэтэнүүд hонирхолтой байдаг даа.

Һуралсалай үнгэрэгшэ жэлдэ манайда нэгэ нэмэл хэшээл болоо hэн. Капитализмын политэкономи үзэжэ байhан аймаг доторхи марксизм-ленинизмын үндэhэн суртал шудалдаг hургуулинуудай пропагандистнар булта суглараа hэн. Капитализмын үедэхи дарлалтын гол удха (прибавочная стоимость) гэжэ темэ энэ занятидаа хөөрэлдөө hэмди. Удаань биднэр-пропагандистнар нэмэл хэшээлээ али тээhээнь хаража үзөө, хөөрэлдөө, hанамжа бодомжонуудаа дэлгэрэнгыгээр хэлсээ бэлэйбди. Иимэ нэмэл хэшээлнүүдэй туhатай байhаниинь арсашагүй.

Бэшүүр тосхондо аймагай түбэй хэдэ хэдэн эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй hуралсадаг марксизм-ленинизмын үндэhэн суртал шудалдаг hургуулида болоhон нэмэл хэшээлдэ байhанаа ойндоо оруулнам. Эндэ марксистко-ленинскэ философи үзэжэ байгаа. Бэшүүрэй дунда hургуулиин hуралсалай таhагые даагша Нелля Дмитриевна Коробенкова философи уншадаг байба. Мэргэжэлэйнгээ талаар литература заадаг багша юм. Тиимэ хадаа энэ пропагандист хэшээлдээ уран зохёолhoo жэшээнүүдые, зохёолой образ ехээр хэрэглэнэ. Энэнь лекциеньшье, хэшээлыеньшье hонирхолтой болгоно, зоной анхарал татана.

Пропагандист Коробенковагай бодомжолhоной ёhoop пропагандистнарай ажал мэргэжүүлбэл, hайн гэжэ hанамжална. Би хадаа алинайншье түлөө гараа үргэхэ байнаб. Юуб гэхэдэ, пропагандист нэгэл предмедээ бариад ябаа hаа hайн байна. Жэшээнь, Н. Д. Коробенкова гансал марксистско-ленинскэ философи уншадаг болонхой. Энэнь үнэхөөрөө hайн. Зүгөөр, би — түүхын багша байнаб. Тиин марксизм-ленинизмын үндэhэн суртал шудалдаг hургуулида хүдэлхэдөө, партиин түүхэ, политэкономи, философи, научна коммунизм зааха болоходоо, бултыень (гансашье эдэ бэшэ, олон юумэ) уншаха болоноб. Иигэхэдээ намда, багша хүндэ баhашье туhатай байдаг гэжэ өөрынгөө жэшээ дээрэhээ ойлгонхойб. Пропагандистаар хүдэлжэ ябахада яhала hонирхолтой, олон бодомжо түрэдэг даа.

***

Пропагандист А. М. Алексеевагай ударидадаг марксизм-ленинизмын үндэhэн суртал шудалдаг Бэшүүрэй оёдолой фабрикадахи hургуули шэнэ жэлдээ бэлэн болонхой гэжэ эсэстэнь тэмдэглэлтэй.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: пропагандист А. М. Алексеева.

Д. ЖУГДУРОВА.
Бэшүүр hуурин.

Улаан-Үдын нарин сэмбын фабрикын отделочно цехэйхид найман hарынгаа түсэбые үлүүлэн дүүргэжэ, 5 мянган метр сэмбэ түсэбhөө гадуур үйлэдбэрилэн гаргаба. Энэ хугасаа соо Иннокентий Васильевич Поломошновой хүтэлбэрилдэг бригадынхид коллектив соогоо түрүүлээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: нүхэр И. В. Поломошнов комсомол басаган Любовь Марченко хоёр хатаан хиргэгдажа байhан сэмбын шанар шалгажа байна.

А. МАНТАЕВАЙ фото.

КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлх…

ТАРГАН МАЛ ТУШААХАДА ОЛЗОТОЙ

Нилээд үнихэн болоо даа. Нэгэтэ шахамал мал шэгнэжэ байхадамнай малшангүй үни ажаллаhан үбгэжөөл, «Юрэдөө гүрэндэ тушаагдаха үхэрнүүдые hайса таргалуулбал болоо бэшэ юм гү? Заабол тус бүриень 310—320 килограммда хүргэhэнэй хэрэг бии аал? Эды шэнээн шэгнүүртэй болоторнь шахахада хэды ехэ тэжээл гаргашалагдажа, нилээд сагшье ошохол. Тушаагдахадаа эдэ малынь гаргашаяа харюулдаг юм аабы» гэжэ асуугаа бэлэй. Абаhaap бодоод үзэхэдэ, үбгэжөөлэй табиhан асуудал яhала анхармаар гээшэ аабза. Энэ малшан гол түлэб мяханда тушаагдаха мал шахан таргалуулхадаа тус бүриинь шэгнүүрые нэгэ жэгдэ 320 килограммда хүргэлгые хараадаа абахагүй гэжэ тобшолно. Тиихэдээ харууhалhан үхэрнүүдээ гүрэндэ өөхэтэй тарганаар тушаабал дүүрээ. Саашань эды ехэ шэгнүүртэй болоторнь шахажа, тэжээл гаргашалhанай хэрэггүй гэжэ hанамжална.

Теэд үнэн дээрэнь абажа харахада даншье hаа тиимэ бэшэ. Ушарынь хадаа, hүүлэй жэлнүүдтэ хэгдэhэн шэнжэлгэнүүдэй дүнгөөр тус бүриин 300 килограммhaa дээшэ шэгнүүртэй үхэрнүүдые мяханда тушаахада, шахан таргалуулгын бүхы гаргаша харюулагдажа, ажахыда горитойхон олзо оруулдаг байhаниинь элирэнхэй. Тиимэhээ республикымнай колхоз, совхозууд мүнөө гүрэндэ тушаагдаха малайнгаа тус бүриин шэгнүүр заабол 300—350 килограммда хүргэхые хүсэнэ.

Буряадаймнай колхоз, совхозууд долоодохи табан жэлдэ жэл бүри дунда зэргээр бүхыдөө 16,9 мянган тонно үхэрэй, 8,4 мянган тонно хониной мяха абаhан hаа, наймадахи табан жэлдэ жэл бүри 21,4 мянган тонно үхэрэй, 8,3 мянган тонно хониной мяха абаhан байна. Тиихэдэ энэ хугасаа соо тушаагдаhан үхэрэй мяханай 84 процентнь дундаhaa дээшэ, дундуур тарган гэжэ сэгнэгдэhэн юм. Харин хониной мяханай 66 процентнь дундаhaa дээшэ, дундуур тарган гэhэн сэгнэлтэтэйгээр абтаhан бэлэй.

Хэрбээ мяханда тушаагдаhан үхэрэй, хониной тус бүриин шэгнүүрые жэлээрнь амяарлан зэргэсүүлхэдэ, hүүлэй жэлнүүдтэ үүсэлэгдэхэ малай шэгнүүр ааляар нэмэжэ, харин хонидойнь шэгнүүр горитойхоноор доошолhон байна. Жэшээлбэл, 1960 ондо тушаагдаhан үхэрнүүдэй тус бүриин шэгнүүр дунда зэргээр 287 килограмм байhан hаа, 1970 ондо гэхэ гү, али үнгэрhэн арбан жэлэй үргэлжэ шэгнүүрынь орёйдоо 25 килограммаар дээшэлээ. Тиихэдэ хонидынь тус бүрээ 42 килограмм шэгнүүртэйгээр тушаагдадаг байгаа, энэ хугасаа соо 36 килограмм хүртэлөө шэгнүүрынь доошолоо. Эдэ бүхы тоо, баримтануудые согсолон харахада, үнгэрhэн арбан жэлэй туршада тушаагдаха малай шэгнүүр даншье hаа ааляар нэмэжэ байна гэжэ тэмдэглэлтэй. Энэ ямар ушарhaaб гэхэдэ, нэгэдэхеэр, колхоз, совхозууд, үүсэлэгдэхэ малаа hайнаар шахажа, тус, бүриинь шэгнүүрые дунда зэргээр 300 килограммда хүргэхые оролдоногүй гэжэ сэхэ хэлэлтэй.

1965—1971 онуудай туршада Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахыда хэгдэhэн шэнжэлгын дүнгүүдые харахада, тус бүриин 300 килограммhaa доошо шэгнүүртэй мал тушаахада ашаггүй, харин энээнhээ дээшэ шэгнүүртэй болоходоо олзотой байhаниинь элирүүлэгдээ бэлэй. Тиихэдэ тус бүриин 350 килограммhaa ехэ шэгнүүртэй мал тушаахада 31 процент ашаг олзо үгэнэ гэхэ гү, али үхэрнүүдые шахан таргалуулха, бэлшээхэдэ гаргашалагдаhан 1 түхэриг бүридэ 31 мүнгэ нэмэлтэ олзо оршо оруулна. Тиигэжэ 1971 ондо тушаагдаhан үхэр бүхэн ажахыда 123 түхэригэй нэмэлтэ олзо оруулаа бэлэй.

Гадна тус ажахы дундаhaa доошо гэhэн сэгнэлтэтэй мал тушаахадаа центнер мяханай 32 түхэригөөр гарзатаа. Хэрбээ республикымнай ажахынууд гүрэндэ туранхай, тус бүриин 300 килограммhaa доошо шэгнүүртэй мал тушаахаяа болижо, үүсэлэгдэхэ үхэрнүүдэйнгээ тус бү…

таргалуулха hалбари… тай болохо… шахан таргалуулхадаа… заабол 350 килогра… байhан заhда…

тушаагдаха мал… тамирые муудхуула… хай гүүртэнүүд… рилаад, талха тарян… дые нэмэлтэ тэж… эдюулхэ болоно. Ти… лаа тарянай үлөө… hайса бэлшээгээд, … халхатай адли … оруулжа, шэмэтэ тэж… хаха зэргэтэй.

Дээрэ хэлэгдэhэнэй… публикымнай ажахы… шааhан хониной мяха… центнь дундаhaa … тайда сэгнэгдэжэ, гори… зада ороhон байна. … бага шэгнүүртэй, тур… дые тушааhандаа … гын ОПХ 1967 ондо … 1968 ондо 33,1 … ондо 28,1 мянган … зада унаhан юм. … республика дотор аб… энэ гарза айхабтар … зандаа. Саашалаа … ной тарган мяха … тула нэн түрүүлэн … hүрэг хонидоо зун, … та элбэг ногоотой … hайнаар бэлшээжэ, … жээл эдюулхэ тушаа… хандуулха шухала … Хэрбээ эдэ бүхы … саг соогоо бэелүүлэг… ойрын жэлнүүдтэ … элбэгээр абаха бай… жаггүй.

С. ЖАН…

Буряадай худөө…

ЛЕНИНГРАД. КПСС-эй XXII съездын нэрэмжэтэ …ска заводто 1 миллион 200 мянган киловатт хүсэтэй, … эгээ томо турбина бүтээгдэжэ байна. Энэ турбина … hүүгэ багаар ашаглагдаха уялгатай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: уралдаанай ба… газова турбинын лаборатори… инженер К. А. Тимофеева 1 миллион 220 мянган киловатт… тэй турбинын цилиндрэй модели… турша… хэжэ байна.

ТАСС-ай фотохроника.

ТОБШОХОНООР...

Тээмэндэ Үдын совхозой hаалишадай үнгэрhэн найма hарын дүнгүүд согсологдожо, үнеэн бүриhөө дунда зэргээр 2114 килограмм hү haahaн, дүршэлтэй бэрхэ Нина Шакурова ажахы доторoo дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ эрхимлэжэ гараба. Харин hаалиин гүүртэнүүдэй дундаhaa III отделениин гүүртын коллектив түрүү hуури эзэлээ. Жэлэй эхинhээ хойшо тус гүүртын hаалишад үнеэн бүриhөө 1857 килограмм hү абажа, 152 үнеэнhээ 107 тугал түлжүүлhэн байна.

* * *

Тиихэдэ Анаагай совхозой үхэршэдэй дунда дэлгэрhэн социалис мүрысөөнэй дүн гаргахада, малшан Зоя Степанова шалгарба. Энэ нүхэрнай харууhалжа байhан хашараг бүхэнөө сүүдхын 820 граммаар нэмээгээ юм. Гадна зунай hарануудта үхэршэд Д. Жамьянова, П. Казанцев, Ц. Тагарова болон бусад малаа яhала таргалуулhан байна.

Хори. **Д. ДОРЖИЕВ.**

«СПУТНИК» — СТУДЕНТНЭРЭЙ ОТРЯД

түүдэг юсоожо, галаа тойрон һуугаад сайлабабди. Саймнай саахаршьегүй һаа, хээрэ эдеэлхэдэ, үдэшын хоол ехэл амтатай байгаа һэн.

Дуу дуулаабди... Хүгжэм шагнаабди...

* * *

Бидэнэрэй дунда хүмүүжүүлхэнь хүшэр гэгдэдэг хоёр эдиршүүл. Ажалайнгаа хажуугаар тэдэнэртэ ехэхэн анхарал хандуулнабди.

Алдар солые ямаршье мүнгөөр худалдажа абахагүйш гэжэ зоной дунда хэлсэдэг... Эхэ эсэгынгээ нэрэ хухалангүй алдар солотой ябахын тулада ажалһаа тунхарихагүй, яһанайнгаа хүлһэ гаргаха хэрэгтэй. Зүгөөр муу алдар соло бэлэхэнээр олдодог ааб даа. Эндэ тиитэрээ ухаагаа гүйлгэһэнэйшье хэрэггүй. Мүнөөдэр хэшээлдээ бэлдэнгүй һургуулидаа ошоод, «хоёр» гэһэн сэгнэлтэ аба, багшынгаа ажаглалта хэхэдэ, урдаһаань дуу гараад хэрүүлхэ, нүхэдөөрынь елүүр дээрэ наадажа ябатараа нүхэдтэеэ наншалдаа үүсхэ, эхэ эсэгынгээ «хэһээхэдэ» гэртэһээ зугада, тиигэжэ милицеэр бэдэрүүлхэ баатай боло. Һүүлээрнь эхэ эсэгэшни нүхэдэйнгөө, хүршэнэрэйнгөө урдаһаа харахаяа эшэжэ, холуур тойрожо ябадаг болохол. Иигэжэ арба наһатайһаа «арбанай адаг» болохо доройтохонь бэлэхэншье һаа, һөөргөө хүл дээрээ гаража, этигэл найдабаритай болохонь тоншье хэсүү. Улаан-Үдын 6-дахи һургуулиин 6-дахи классай һурагша Толя Кирилюк, 42-дохи һургуулиин 7-дохи классай һурагша Олег Калганов гэгшэд «хүмүүжүүлхэнь хүшэр» эдиршүүлэй тоодоородог байгаа. Юрэдөө, тэрэ хоёрой зүб харгыдаа тэхэрихын тулада аха нүхэдэй халуун анхарал, туһаламжа аргагүй хэрэгтэй болоо һэн. Тэдэнэр «Спутник» гэжэ студентнэрэймнай барилгын отрядай бүрин эрхэтэ гэшүүд болгогдон абтаба. Эдиршүүл иимэ золдо хүртэһэндөө омогорхон баясаа.

Эдиршүүлнай бухэли үдэртөө ажалладаггүйшье һаа, эсэхэ сусахые мэдэнгүй хүдэлнэ. Отрядай командир Володя Коневшье тэдэнэрые хүндэлнэ. Барилгын отрядта эдэ хүбүүдэй урдын муу ябадал тухай хэншье дурдадаггүй. Юуб гэхэдэ, «һур һунадаг, хүн хүмүүжэдэг» гэһэн арадай сэсэн оньһон үгэдэ студентнэр үнэн сэдьхэлһээ этигэнэ бшуу. Тиимэһээ Толя Олег хоёршье студентнэрые түрэһэн ахануудтал адли эльгэ зүрхэндөө дүтүүр һанажа ябадаг.

— «Спутнигта» дүтын хани нүхэд танда бии гү? — гэжэ һаяхан би эдиршүүлһээ асуубаб.

— Бии ааб даа, — гэжэ тэдэнэр нэгэ доро харюусаба.

— Хэд гээшэб?

— Бултадаа! — гэжэ Толя Олег хоёр омог дорюунаар хэлээ һэн.

Хүнэй үгэ дууласагүй, буруулган зантай тоомгүй эдэ хүбүүдтэ энэ зунай амаралта һайнаар нүлөөлөө юм байна гэһэн мэдэрэл хүрэһөөр ухаандам ороодхибо. Тиихэдэ Толя Кирилюк ГПТУ-да һураха хүсэлэнтэй байһанаа мэдүүлээ һэн. Иигэжэ һанаһаниинь шье зүб. Эбтэй эетэй коллективэй дунда хүн заатагүй хүмүүжэнэ бшуу.

Студентнэрэй барилгын отрядуудта элдэб бэлиг шадабаритан хододоо олон байдаг. Гитарист, мүн баһа уран хурса үгэтэй «шогуушад» олдохо.

Теэд «Спутник» энэ талаар урагшагүйдэбэ. Дуушад байбашье һаа, хүгжэмшэд олдобогүй. Амитан аргатай гэһэншүү — эндэшье арга олдобо. Нютагай клубта хүгжэмшэд бии аад, дуушад үсөөн! Тиин «хани барисаан, харилсан ажаллалга тухай» хэлсээ нютагай залуушуултай тэдэнэр баталба. Эсэстэнь хамтаараа концерт табижа, ЦКК-гай барилгашадые ехэтэ баясуулһан байна. Дуу, хүгжэмэй талаар бэлиг шадабаряар бага хүнүүдтэ ажалай һүүлээр хэхэ юумэн олдоод лэ байгша бэлэй. Спортын талмайнууд, газетэ, журналнууд, столой теннис, элдэб олон пластинкануудтай радиоло тэдэнэрэй мэдэлдэ үгтэдэг һэн. Мүн Толя Олег хоёр мартагдадаггүй, тэдэнэрэй хэхэ юумэн олдоод лэ байха.

Баһа Валя Тыхеева түрүүтэй ханын газетын редколлеги миин байдаггүй һэн. Хэблэлэй бүлэг ажалай амжалта, алдуу дутууе алдангүй угаа мэргэнээр «оножо харбаад лэ» байгша бэлэй.

«Целлюлозно-картонно комбинадай түрүүшын ээлжээнэй барилгануудые байгша оной дүрбэдэхи кварталда ашаглалгада тушааха» — гэһэн ЦКК-гай барилгашадай шухала зорилго плакат дээрэ бэшээтэй. Энэ ехэ барилга дээрэ «яаралтай шухаг» газарнуудай олон байһые хэлэһэнэй үлүү ааб даа.

Иван Андреевич Хвостовой комсомол-залуушуулай бригадын хабсаргашад ажаллайнгаа минута бүхэниие наринаар тоолоно. Хэрбээ «СРК-320» түхэлэй котелой болзор соогоо хабсаргагдаагүй һаа, комбинадай түрүүшын ээлжээн ашаглалгада үгтэхэгүй байна бшуу. Гэбэшье мүнөө ЦКК-да сэбэрлэлгын түхеэрэлгэнүүд хамагһаа шухала объект болоно. Комбинадай үйлэдбэридэ хэрэглэгдэһэн уһа сэбэрлэхэ түхеэрэлгэнүүдэй һаадгүй һайнаар хүдэлдэг байгаа һаа, Сэлэнгын ЦКК-гай түрүүшын ээлжээн ашаглалгада үгтэжэ болохо гээд Байгал шадарай байгаалиин баялигуудые хамгаалха тухай парти, правительствын тогтоол соо сэхэ заагданхай.

Барилгын иимэл гол шухала объект дээрэ Зүүн Сибириин технологическа институдай «Спутник-1» отрядай гэшүүд Коля Бадуев, Саша Кобылкин, Люба Кочкина, Аня Оловянникова, Наташа Кударина болон бусад эрхим һайнаар ажаллаа.

— Бидэндэ тон ехэ этигэл найдабари үзүүлэгдээ. Тиин энэ этигэл найдабариень харюулхын тулада бүхы хүсэ шадалаа, арга боломжоёо гамнангүй ажаллаабди. Эндэ тоо, баримтануудые дурдаадшье яахаб. Хэлэһэн үгэеэ хэрэг дээрэнь бэелүүлжэ, абаһан уялгаяа үлүүлэн дүүргээбди. Энээниие нэгэл иимэ баримта гэршэлжэ үгэнэ. Манай отряд оройдоол 17 хүнһөө бүридэһэн байгаашье һаа, хоёр халаанда хүдэлжэ гараа, — гэжэ «Спутнигай» комиссар Люда Безрукова ЦКК-гай залуу барилгашадай суглаан дээрэ хэлэбэ.

...Зал соо һуугшад Людын хэлэһэн үгые альга ташалгаар угтаба. Намтай зэргэлээд һууһан Толя Олег хоёршье альгаяа баһал гамнабагүй.

«Спутник» ажалдаа амжалта туйлахаһаа гадна, эдир наһатанай хуби заяанай хажуу тээшээ хадуурхаяа һанаһан замые зүб тээшэнь шэглүүлээ. Энэ отрядта «Спутник» гэжэ ехэл зүб нэрэ үгтэһэн байна. Үгэ дууласагүй хүбүүд Толя Кирилюк, Олег Калганов гэгшэдтэ хүмүүжүүлхы һайн нүлөөгөө үзүүлээ, ажабайдалай шэнэ шата өөдэ дахуулһан ёһотойл «спутнигынь» боложо үгөө. Энэнь асари ехэ амжалта байна, — гэжэ үнэн сэдьхэлһээ һанажа һуугаа һэм.

* * *

Һаяхан ВСТИ-гэй комсомолой комитедэй секретарь Е. Ф. Сокольниковтой хөөрэлдэһэмни, иигэжэ харюусаа. «Студентнэрэй барилгын «Спутник-1» гэжэ отряд һаяхан бусажа ерээд, дахинаа ажаллахаяа хүдөө гараа. Барилгын отрядта үнгэрһэн зунай үедэ 35 хүн хүдэлжэ, 38 мянган түхэригэй хүдэлмэри хэхээр хараалагдаһан юм. Гэбэшье бодото дээрээ 17 залуушуул ажаллажа, 20 мянган түхэригэй хүдэлмэри хэһэн байна. 35-най орондо 17 хүн. Хэһэн ажалынь 20 мянган түхэриг. Зэргэсүүлээд үзэхэдэ, энэ тоо гайтай ехэ гээшэл даа! Гадна барилгашадай клубта хоёр концерт табиһан, табан лекци уншаһан, футболоор гурбан мүрысөө үнгэргэһэн байна. Мүнөө Толя Кирилюк 1-дэхи ГПТУ-да ороод, яһала һайнаар һуража байна.

В. ДИМУЦКИЙ.
«Буряадай залуушуул» газетын харюусалгата секретарь.

Россиин эгэшэ дүү республиканууд

НҮХЭДЭЙНГӨӨ ТУҺАЛАМЖААР

ЭЛИСТЭ. Яшалта гэжэ тосхондо баригдаһан һүнэй завод түрүүшынгээ продукци үгэбэ. Тэрэнэй аппаратура ба түхеэрэлгэнүүдые Волгоградай хүдэлмэришэд тодхоо. Тиихэтээ хамта шэнэ машинануудые ашаглаха мэргэжэлдэ эндэхи нютагай залуушуулые һургаһан байна.

Иимэ аппаратура, түхеэрэлгэнүүдэй бүхы орон сооһоо энэ хальмаг тосхондо асарагдаһыень тэмдэглэмээр. Час соо таба мянган литр зөөхэй бүлэжэ гаргаха сепаратор Дагестанһаа эльгээгээ. Һэблэн хүргэхэ түхеэрэлгэнүүд Москва шадар, уралай котёлнууд Кубаниин Тихорецк городой хүдэлмэришэдэй гараар бүтээгдэһэн байна.

Энэ шэнэ предприятинь халаан соогоо 50 тонно һү буйлуулан гаргажа шадаха. Тус завод проектээр хараалагдаһан хүсэндөө, хүрэхэдөө, хоёр областиин хэрэглэмжэ хангаха юм. Эндэ Хальмагай Яшалтын, Городовиковско районуудай, Ростовско областиин Сальска районой һаалиин фермэнүүдэй һүн асарагдаха.

Ф. ИВАНОВ,
ТАСС-ай корр.

«ДАГГАЗ» ГЭҺЭН ТЭМДЭГТЭЙ

МАХАЧКАЛА. Эндэхи нөөсэлэлгын кассануудта «Даггаз» гэһэн гаршагтай улаахан хайрсагууд бии болобо. Иигэжэ бэлэн аргаар баллонууд соо үдхэрүүлэгдэһэн газаар Дагестанай ажалшад хангагдадаг болоо. Урдань хүнүүд газ захижа, хүлеэжэ үни удаан сагаа гээдэг байһан аад, харин мүнөө хэрэгтэй мүнгөө сберкассада түлөөд, бэшэмэл захилаа тусхай хайрсаг руу табижархидаг байна. «Газай почтын» машинанууд захигшын дурдаһан сагта газтай баллонуудые гэртэнь асаржа үгэдэг.

Махачкалагай бүхы ажалшадай табанай дүрбэн хубинь газ хэрэглэнэ. Мүнөө жэлдэ сэнхир түлишэ 2500 гэртэ оруулагдаа. Иимэ газ Шамхал-Булагай хүсэтэ уурхайһаа татагдаһан соргоор абтадаг юм.

М. АМАЕВ,
ТАСС-ай корр.

ТАЙГЫН ХИЗААРАЙ ДУУНУУД

СЫКТЫВКАР. «Зүг бүхэнһөө — зырянууд, буряадууд, чувашууд, марийцууд болон бусад арадуудһаа — ерээдүйн бэлигтэй хүгжэмшэдтэ гайхамшаг һайхан аялга дуунай урасхал мэлмэрнэ» — гэһэн А. М. Горькиин үгэнүүд СССР-эй Наукануудай академиин Комидохи филиалай һаяхан хэблэн гаргаһан «Коми арадай дуунууд» гэжэ гурбан боти суглуулбариин эпиграф боломоор. Хэлэ бэшэгэй эрдэмэй доктор Анатолий Микушев, композитор Прометей Чисталев гэгшэд арадай аман зохёолой гурбан зуу гаран онсо уран хурса зүйлнүүдые өөһэдын шэнжэлэлтэйгээр эндэ хэблэһэн байна. Тэдэнэй нэрэнүүд Коми АССР-эй Гүрэнэй шангай лауреадуудай дунда нэрлэгдэнэ. Энэ шан Автономито республикын Министрнүүдэй Соведһээ литература болон искусствын эгээл һайн зохёол бүтээлнүүдэй түлөө үгтэдэг юм.

Эндэ Коми арадай бүхы угсаатанай олон янзын дуунай соёл харуулагданхай.

АРАДАЙ УРАШУУЛАЙ БЭЛИГ

УЛААН-ҮДЭ. Арадай шэмэглэн гоёохо, зураглан, харуулха бэлиг шадабаритай «Буряадай угалза» гэжэ шэнэ ном танилсуулна. Буряадай искусствын иимэ уран бэлиг эртэ урдын ёһо заншалтай юм. Буряадууд юумэ бүхэнөө — хутага, гааһа, хубсаһа хунар, эмээл тоногоо, амһарта болон хүгжэмэйнгөө хэрэгсэлнүүдые — бултыень хээ угалзаар гоёодог байһан. Урданай уран гартанай олохон бүтээлнүүд мүнөөшье үлэнхэй. Тэдэниие ерээдүйнгөө үетэдтэ үлөөхын тула, республикын мүнөөнэй уран зураашад наринаар суглуулна.

Тиимэ хүнүүдэй нэгэниинь республикын искусствын габьяата ажал ябуулагша, үнинэй уран зураашаа Ф. И. Балдаев болоно. Тэрэ хорёод жэлдэ Улаан-Үдын уран зурагай музейн директорээр хүдэлһэн байгаа. Тиихэдээ республикын нютагуудаар ябаһан, нарин дархашуулай, һиилүүршэд болон хээ угалза оёгшодой бүтээлнүүдые суглуулһан байна. Иигэжэ музейн жасада арадай 400 гаран янзын угалзанууд оруулагдаа. Тиигэһэнэй үндэһөөр, «Буряадай угалзанууд» гэжэ гоё һайхан альбом гаргагдаба. Энэ альбом Буряадай арадай урашуулай бэлиг шадабари тухай номуудай үргэлжэлэл болоно. Нэрлэн хэлэбэл, «XVIII—XX зуун жэлэй үеын Буряадай искусство» гэжэ ном хоёр жэлэй урда гаргагдаа һэн. Удаа тээнь «Буряад модон скульптура» ба «Металлаар бүтээгдэһэн буряад уран һайхан эдлэл» гэжэ номууд хэблэгдэн гаранхай.

Ю. БУДАЕВ,
ТАСС-ай корр.

ЧАС СОО—60 МЯНГА

НАЛЬЧИК. Нальчик хотын захада пивэ нэрэжэ гаргаха, минеральна уһа амһарталха шэнэ заводой хэдэн үйлэдбэри бариха гэжэ шиидхэгдэбэ. Тэдэ предприятинууд «Жигулевско», «Московско», «Рижскэ», «Ленинградска» пивэ, «Нарзан» гэжэ уһа гаргажа байха юм. Минеральна уһан курортын булагуудһаа 16 километр ута соргоор дамжуулагдан, заводто асарагдана.

Заводой бүхы хүдэлмэринь оньһожоруулагдаха. Оньһон техникэ автомадуудай туһаламжаар залан хүдэлхэ.

Э. МАЛЬБАХОВ,
ТАСС-ай корр.

ХИЛЫН САДАҺАДА
ТЕЛЕФОН ★ ТЕЛЕГРАФ ★ РАДИО

БҮХЫ ОРОНУУДАЙ, АРАДУУДАЙ АША ТУҺАДА

ООН-ой Генеральна Ассамблейн XXVII сесси дээрэ Советскэ Союзай оруулһан дурадхалнуудта дэлхэйн олониитэ, хэблэл, радио, телевидени ехэ анхарал хандуулна. Уласхоорондын харилсаануудта хүсэ хэрэглэхэгүй ба ядерна зэбсэг хэрэглэлгые хэтэдэнь хорихо тухай совет дурадхал бүхы арадуудай аша туһада харюусана, мүнөө үедэ эгээн лэ зүйтэй зүб, аша үрэ ехэтэй шиидхэбэри болохо гэжэ ООН-ой Генеральна Ассамблейн сессиин хүдэлмэридэ хабаадагшад, дэлхэйн хэблэл сэгнэнэ.

БУДАПЕШТ. Уласхоорондын харилсаануудта хүсэ хэрэглэхэгүй ба ядерна зэбсэг хэрэглэлгые хэтэдэнь хорихо тухай Советскэ Союзай дурадхаһан шиидхэбэриин проектые «Нецсабадшаг» газетэ шэнжэлэн тайлбарилхадаа, энэ дурадхал эб найрамдалта политикаһаа үндэһэлэн гаража, бүхы хүн түрэлтэнэй аша туһада харюусана гэжэ тэмдэглэбэ.

СОФИ. «Түгшүүрилтэ байдал һуларуулха талаар туйлагдаһан амжалтануудые бэхижүүлхэ, саашадань хүгжөөхэ шухала» — гэжэ «Земеделско знамя» газетэ бэшэнэ. — Эндэ Советскэ Союз тодорхой дурадхал дахинаа оруулба.

УЛААН-БААТАР. Совет дурадхалнууд эб найрамдалай, уласхоорондын аюулгүй байдалай түлөө тэмсэжэ байгаа бүмбэрсэг дэлхэйн олон миллион хүнүүдэй бэелүүлхэ программа болоно гэжэ МОНЦАМЭ агентствын шэнжэлэл дотор хэлэгдэнэ.

ХАНОЙ. СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыкын хэлэһэн үгые Вьетнамай информационно агентство тайлбарилхадаа, Вьетнамда, Индохитадай бусад оронуудта эзэргүү эзэрхэг түримхэй ябуулгануудаа американ хархис этэгээдүүдэй улам үргэдхэжэ байһыень буруушааһан ушарта гол анхаралаа хандуулна.

БОНН. ООН-ой Генеральна Ассамблейн зүбшэлэлгэдэ Советскэ Союзай табиһан дурадхалые Баруун Германиин хэблэл үргэнөөр тунхаглаба. Буу зэбсэг хуряаха бүхэдэлхэйн конференци зарлаха тухай Советскэ Союзай дурадхал шухала удха шанартай гэжэ «Зюддойче цайтунг» газетэ тэмдэглэнэ.

ООН-ой Генеральна Ассамблейн XXVII сесси дээрэ СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыкын хэлэһэн үгые Парижай хэблэл үргэнөөр шэнжэлэн тайлбарилна.

Уласхоорондын харилсаануудта хүсэ хэрэглэлгэһээ арсаха, ядерна зэбсэг хэрэглэлгые хорихо тухай шиидхэбэриин проект СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр ООН-ой Генеральна Ассамблейн зүбшэн хэлсэлгэдэ табяа гэжэ «Юманите» газетэ бэшэнэ.

«Франс суар» газетэ А. А. Громыкын хэлэһэн үгэ хуряангыгаар толилходоо, Дүтын Зүүн зүгтэхи байдал тухай дурдаһан хубиндань анхаралаа ехээр хандуулна. «Дүтын Зүүн зүгтэхи хёмороото байдалые эбэй ёһоор заһаруулбал, дэлхэйн энэ райондохи бүхы гүрэнүүдтэ амгалан, аюулгүй байдал хангаха һэн гэжэ совет министр мэдүүлээ гээд газетэ тэмдэглэнэ.

(ТАСС).

НЬЮ-ЙОРК

һунгуулиин урда тээ коммунистнуудай ябуулга

ТАСС

Коммунистнуудай зүгһөө президентын тушаалда кандидат, США-гай Коммунис партиин Генеральна секретарь Гэс Холл һунгуулиин урда тээ орон соогуураа аяншалжа үргэлжэлһөөр.

«Американ үгытэйшүүлэй жэл бүри 8 миллиард доллар налог түлэхэдэнь, харин монополинуудай 37 процентнь налог татабари түлэнэгүй» гэжэ Компартиин хүтэлбэрилэгшэ, Нью-Хейвен хотын (Коннектикут штат) хүн зоной урда үгэ хэлэхэдээ тэмдэглэбэ.

Гэс Холл Иэльскэ университедэй багшанар ба студентнэртэй уулзахадаа, хархис хүсэнүүдэй дай жүрөөдэгшэдэй кандидадуудта үсэд шанга харюу үгэхын тула арадай нэгэдэл бэхижүүлхэ шухала гэжэ онсолон тэмдэглээ.

Компартиһаа вице-президентын тушаалда кандидат, «Сүлөөлэлгын түлөө залуу хүдэлмэришэдэй холбооной» национальна түрүүлэгшэ Джарвис Тайнер һунгуулиин урда тээхи аяншалта баруун штадуудаар хэнэ. Һаяхан Сан-Франциско хотын портын, складай хүдэлмэришэдэй үмэнэ үгэ хэлэһэн байна.

Һунгалтада хабаадаха эрхэ олохын түлөө коммунистнуудай тэмсэл ороной олохон штадуудта үргэлжэлһөөр.

НЬЮ-ЙОРК. Америкын Холбоото Штадуудай ямаршье эрхэгүй колони байһан Пуэрто-Рикэдэ бэеэ дааһан байдал олгохо эрилтэ табиһан демонстраци Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин штаб-квартирын байшангай дэргэдэ болобо. Полицитай хэһэн тэмсэлэй үедэ демонстрацида хабаадаһан хоёр хүн баригдажа тушаагдаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: демонстрантнуудай колонно. «Өөһэдынгөө байдалые өөһэдөө тодорхойлхо эрхэ Пуэрто-Рикэдэ олгохо» гэжэ тэдэнэй барижа ябаһан транспарант дээрэ бэшэгдэнхэй.

ТАСС-ай фотохронико.

НЬЮ-ЙОРК

ООН-ой ГЕНЕРАЛЬНА АССАМБЛЕЙН XXVII СЕССИ

ТАСС

Польшын Арадай Республикын гадаадын хэрэгүүдэй министр С. Ольшовский ООН-ой Генеральна Ассамблейн XXVII сесси дээрэ үгэ хэлэхэдээ, Европодохи байдалые улам һайжаруулха тухай асуудалнуудта ехэ анхаралаа хандуулба.

Европодо аюулгүй байдал хангаха, харилсаа холбоо тогтоохо асуудалнуудаар нинтэевропын зүблөө үнгэргэлгэ ехэ удха шанартай гэжэ тэрэ тэмдэглээ. Гүрэнүүдэй хилын ойроо хүртэшэгүй, бүтэн бүрин байха арга олгоһон оршон байдал мүнөө Европодо бии болоод байна.

Монголой гадаадын хэрэгүүдэй министр Л. Ринчин үгэ хэлэхэдээ, Азидахи байдалда анхарал хандуулаа. Азида амгалан байдал шухала. Энэ түбидэ аюулгүй байдал хангахын түлөө МНР ходоодоо тэмсэдэг.

Ядерна зэбсэг хорихо тухай, зэбсэгүүдые хуряаха бүхэдэлхэйн конференци зарлаха тухай, уласхоорондын эб найрамдал, аюулгүй байдал хангаха тухай дурадхалнуудые социалис хоёр ороной түлөөлэгшэд бүрин дэмжэбэ.

Африкын арадуудай һанаае зобоодог асуудалнууд тухай Танзаниин, Угандын делегадууд хэлэбэ.

Зэбсэг хуряаха тухай асуудалнуудые шиидхэхэ гээшэ гол шухала зорилго болоно гэжэ олохон хүнүүд тэмдэглээ. Энэ «мүнөө үеын эгээн шухала зорилгонуудай нэгэниинь», болоно гэжэ Аргентинын гадаадын хэрэгүүдэй министр Э. Маклоклин нэрлэһэн байна.

Индохитадтахи, Дүтын-Зүүн зүгтэхи байдал шахардуу байһаар гэжэ үгэ хэлэгшэд һанаагаа зобонгёор тэмдэглэбэ.

БРЮССЕЛЬ

Норвегиин түлөөлэгшын мэдүүлгэ

ТАСС

Европын экономическа нүхэсэлэй зүбшэлэлгын бүхы зургаануудһаа Норвеги гарахань. Европын экономическа нүхэсэлэй гэшүүн оронуудай, «юрэнхы дэлгүүртэ» орохые хүсэдэг гүрэнүүдэй октябриин 19—20-до Парижда болохо зүблөөндэ Норвегиин делегадууд хабаадалсахагүй.

Европын экономическа нүхэсэлэй дэргэдэ байдаг Норвегиин түлөөлэгшэ Д. Хальворсен сентябриин 26-да Европын тэрэ нүхэсэлэй министрнүүдэй соведэй түрүүлэгшэ Н. Шмельцертэ иигэжэ мэдүүлһэн байна. «Юрэнхы дэлгүүртэ» Норвегиин орохо тухай референдумэй дүнгүүдтэй дашарамдуулан, тэрэнэй правительство иимэ шиидхэбэри абаха ушартай болоо гээд Хальворсен тэмдэглээ. Европын экономическа нүхэсэлэй гэшүүн болохыень Норвегиин олонхи зон референдумэй үеэр буруушааһан байха юм.

Европын экономическа нүхэсэлдэ хамжаха тухай хуулиин проектые парламентын зүбшэн хэлсэлгэһээ гаргаха гэһэн шиидхэбэри Норвегиин правительство абаба.

ХЕЛЬСИНКИ

ВСМ-эй мэдүүлгэ

ТАСС

Урда Вьетнамай Республикын Революционно саг зуурын правительство, Вьетнамай Демократическа Республикын правительствын һаяхан оруулһан дурадхалнууд Вьетнамай, Индохитадай арадуута амгалан байдал олгохо шэнэ шухала алхам болоно гэжэ Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Совет тоолоно. Дайе дары болюулха бүхы арга нүхэсэлнүүд эдэ дурадхалнууд дотор элирхэйлэгдэнхэй гээд ВСМ-эй Секретариадай сентябриин 27-до эндэ тарааһан мэдүүлгэ соо тэмдэглэгдэнэ. Хуушанайнь мэдүүлгэнүүдһээ гадна, эдэ дурадхалнууд тэдэнэй сэхэ шууд зоригтой, өөһэдынгөө байдал өөһэдөө тодорхойлхо эрхэ үндэһэ болгон, амгалан байдал туйлахаар шиидэнхэй байһанаа Урда Вьетнамай Революционно саг зуурын правительство, Вьетнамай Демократическа Республикын правительство дахинаа элирхэйлээ.

БЕЙРУТ

Зэрлиг ябуулганууд үргэлжэлһөөр

ТАСС

Ливанай агаарай дайдые Израилиин сэрэгэй самолёдууд дахинаа эбдэбэ. Тэдэнь тагнуулай ниидэлгэнүүдые хэжэ, Хойто Ливанай дайда руу нэбтэрэн ороно.

Сентябриин 25-да Израилиин дүрбэн самолет Набатия хото, оршон тойронхи һуурин тосхонууд дээгүүр ниидэһэн байна. Ливанай сэрэгшэдэй зенитнэ артиллереэр буудахадань, Израилиин самолёдууд тэхэрин зугадаа.

Энэ үдэр агаарай дээрмэшэд Хермон хада, Хиям, Марджаюн тосхонууд дээгүүр ниидэн, добтолбо.

ТОБШО МЭДЭЭСЭЛНҮҮД

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Совет-американ худалдаа наймаанай харилсаа үргэдхэхэ хэрэгые американ олониитэ һайшаан дэмжэнэ.

СССР-эй ба США-гай хоорондохи худалдаа наймаанай харилсаае саашадань үргэдхэхын түлөө портнуудтахи ашаа тээгшэдэй, буулгагшадай профсоюз тэмсэнэ гэжэ США-дахи эгээл ехэ профсоюзуудай нэгэнэй президент Томас Глисон мэдүүлбэ. Совет судиануудта ашаа тээхэ, тэдээнһээ ашаа буулгаха хүдэлмэридэ США-гай Атлантиин далайн эрьедэхи докернууд ехэ нүлөө үзүүлхэ байха гэжэ тэрэ хэлэбэ.

БАРУУН БЕРЛИН. (ТАСС). Залуушуулай оркестрнүүдэй уласхоорондын хоёрдохи конкурс залуу совет хүгжэмшэдэй эли тодо илалтаар дүүрэбэ. Москвагай гүрэнэй консерваториин студентнэрэй симфониин оркестр Александр Лазаревай хүтэлбэри доро нэгэдэхи һуури эзэлжэ, алтан медаляар шагнагдаһан байна. СССР-эй, Польшын, Болгариин, Баруун Берлинэй, ФРГ-гэй, США-гай, Финляндиин, Швейцариин симфониин ба камерна оркестрнүүд конкурсдо хабаадалсаа.

Симфоническа коллективүүдэй дундаһаа Финляндиин оркестр — хоёрдохи, Швейцариин оркестр гурбадахи һуури эзэлбэ.

Камерна оркестрнүүдэй дундаһаа Прагын оркестр илажа гараа.

АНКАРА. (ТАСС). Турциин президент Джевдент Сунай албанай хэрэгээр эндэ ерэһэн Афганистанай король Мухаммед Захир Шах хоёрой хоорондын хөөрэлдөөнүүд эхилбэ. Хоёр ороной хоорондохи политическэ, худалдаа наймаанай, экономическа, соёлой харилсаануудта хабаатай асуудалнууд хөөрэлдөөнүүдэй үедэ зүбшэлэгдэхэ юм.

БАНГКОК. (ТАСС). СЕАТО гэжэ сэрэгэй бүлэглэлэй уһан далай дээрэ хэгдэхэ ехэ һуралсал октябриин 16-һаа 29 болотор Урда Хитадай далай дээрэ үнгэргэгдэхэ. Тэрэнь «Далайн скорпион» гэжэ нюуса нэрэтэй.

ДЕЛИ

Нэгэдэлтэй байхые уряална

ТАСС

Национальна нэгэдэлээ бэхижүүлхэ, дэбжэлтын замаар урагшаа амжалтатай дабшахын тула, хархис хүсэнүүдтэ эсэргүүсэн эрид шангаар тэмсэхэ уряатайгаар Индиин премьер-министр Индира Ганди оронойнгоо улад зондо хандаба. Ороной экономико хүгжөөхын түлөө тэмсэхэ зэргэтэйбди гэжэ Индира Ганди, Химачал Прадеш штадта болоһон митинг дээрэ үгэ хэлэхэдээ, тэмдэглээ.

ВАШИНГТОН

Сенат һайшааба

ТАСС

Харин гүрэнүүдтэ сэрэгэй туһаламжа үзүүлхэ тухай хуулиин проектые сенат һайшааба. Энээнэй тулада 1.820 миллион доллар һомологдохоор хараалагдана. Сэрэгэй техникээр Израилиие хангалгада 300 миллион доллар һомологдохо юм. Тэрээнһээ гадна, «экономическа туһаламжа, дэмжэлгэ» үзүүлжэ, Израилиин эзэрхэг түримхэйшүүлэй сэрэгүүдые бэхижүүлхын тула 85 миллион доллар Тель-Авивта үгтэхэ байна. Энэ хуулиин проектээр һомологдоһон мүнгэ Зүүн-Урда Азида США-гай хэжэ байгаа дайнда, США-гай союзнигуудта сэрэгэй туһаламжа болгон гаргашалагдаха юм.

Хүндэтэ редакци! Танай амар мэндые асуун мэндэшэлэе.

Би «Буряад үнэн» газетэ 1967 онһоо захин уншажа, коммунизм амжалтатайгаар байгуулжа байгаа Советскэ Союзай арад түмэнэй үнэр бүлэдэ багтаһан аха дүү буряад арадай амжалта туйлалтатай танилсажа, ехэ юумэндэ һуража, мэдэхэ болојо байнаб. Илангаяа мал үсхэбэрилгын түрүү арга туршалгаар онсо һонирхожо, анхаралтай уншадаг, заримыень аймагайнгаа «Говийн мэдээ» газетэдэ хэблүүлэн, олондо дамжуулнаб.

«Буряад үнэн» газетын сентябриин 2-ой номерто толилогдоһон «Би—совет хүнби» гэһэн гаршаг - анкетэ уншаад, хилын саанахи уншагшын хубида өөрынгөө һанал бодол бэшэбэб.

Совет хүнэй һайн һайхан шэнжэ шанар тухай хэдэн арбаад бо-

Олимпиин нааданда Советскэ Союзһаа 26 үндэһэтэнэй 507 спортсмен оролсожо, Эхэ оронойнгоо нэрэ һүлдые мандуулжа ерээ ха юм. Энэ болбол Коммунис партидаа, совет Эхэ орондоо хизааргүй дуратай олон үндэһэтэнэй нэгэдэлэй гэршэ мүн. Манай

хэдые урилдаанда урижа, уялга абажа ажаллан, ажахыгаа гүрэнэй түрүү нэгэдэлэй зэргэдэ хүргэжэ, 1971 ондо гүрэн соо гурбадахи һуурида гаран, бригадын гэшүүд алдар медаляар энгэрээ шэмэглэһэн юм. Иигэжэ хамтаран ажаллажа, амидаржа, һуража байгаа зоной тус аймагта олон байһан тухайнь бахархан хэлэмээр.

МОНГОЛЬОО ЕРЭҺЭН БЭШЭГ

СОЦИАЛИС ҺАЙХАН ЗАНШАЛААР...

Манай аймагаар энэ жэл ган гасууртай, ургаса муушье һаань, үбэл, хабарай хатуу бэрхэ сагые гарзагүйгөөр үнгэргэхын тула ажахымнай хүн бүхэн хүсэ шадалаа гарган ажаллажа, мал һүрэгөө таргалуулжа, тэжээл бэлдэжэ байна. 1972 оной соёлой түсэбые СССР-һэй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойн урда тээ бэелүүлжэ, бэлэг барихаар шармайн хүдэлмэрилжэ байнабди. Һомон, аймаг, үйлэдбэри ажахынуудтa СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо зорюулһан фотостендүүд табигданхай. Мүн Советскэ Союзай газетэ, журналнуудые олоор захижа байна.

ти ном бэшээшье һаа, бүгэдыень багтааҗа болохогүйнь мэдээжэ. Совет хүн болбол арюун һайхан уужам сэдьхэлтэй, нүхэрлиг туһашад, хатуу зоригтой, бүтээлшэ хүсэтэй, баяр баясхалангаар хэзээдэ дүүрэн, коммунизмын замаар этигэлтэй урагшаа дабшажа ябаа олон үндэһэтэнэй гэр бүлын гэшүүн болоно.

Янза бүриин заншал гуримтай, хэлэ бэшэгтэй, хүгжэлтын түүхэтэй ехэ бага үндэһэтэн тэгшэ эрхэтэйгээр нэгэдэн, нэгэ эхын хүбүүд шэнги батаар нүхэсэһэниинь Ленинэй һургаалай мандажа, улас түмэндэ үльгэр жэшээ болоҗо байһые харуулна. Би эндэ нэгэ жэшээ хэлэһүүб. Мюнхендэхи XX

оронше баһал тэгшэ эрхэтэй, олон яһатанай Эхэ орон юм.

Монгол арадай сэсэн үгэдэ «Ганса хүн хүн болодоггүй, ганса модон гал болодоггүй» гэжэ мэргэнээр хэлэһэн байдаг. Нэгэнийнь бултанайнгаа түлөө, бултадаа нэгэнэйнгээ түлөө гээшэ социалис обществодо жэнхэни заншал болоҗо байһыень хэншье арсажа шадахагүй. Эндэ дурдагдаха жэшээ маша олон.

Би аймагайнгаа Сэврээ һомоной «Социализмын зам» нэгэдэлдэ ажаллажа байхадаа, 1968 ондо бүридхэл тоосооной ажалшадай социалис ажалай бригада байгуулан, аймагайнгаа мэргэжэлтэ нү-

Мүнөө үедэ би Хүдөө ажахын Ударидаха газарай бүридхэл тоосоо хэгшээр хүдэлмэрилжэ байнаб. Тиимэһээ ажалайм дэлисэ улам ехэ болоо. Нэгэдэлнүүдэй бүридхэл тоосооной ажал жэгдэ һайжаруулан, баланс шэнжэлэн, ашаг туһа ехэтэйгээр ажаллажа, СССР-эй Союзай 50 жэлэй алдарта ойн урда тээ түсэбөө дүүргэхэ зорилготойгоор хүдэлмэрилжэ байнаб. Арад зонтоёо хамта табиһан зорилгоёо амжалтатайгаар бэелүүлэн, СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо бэлэг барижа баяр баясхалантайгаар тэмдэглэн үнгэргэхөөр бэлдэжэ байнаб.

Та нүхэдтэ ажалай ехэ амжалта хүсэжэ, һайн һайханиие юрөөе!

Хүндэлэн ёһологшо

АМГАЛАНГИИН ЦООЖ.

ТАНИЛСАГТЫ: ШЭНЭ НЭРЭ

Залуу зохёолшо Баатар Батоев Москвагай Горькиин нэрэнжэтэ литературна институдай уран зохёол оршуулгын отделени энэ зун дүүргэһэн юм. Буряад, монгол зохёолшодой бүтээлнүүдые ородшолжо, мүн ород, монгол зохёоолшодой номуудые буряадшалха мэргэжэлдэ һуража, бэлиг шадабарья улам нарижуулхаһаа гадна, уран шүлэгүүдые зохёожо һураһан байна.

Тэрэнэй нэгэ хэды шүлэгүүдыень уншагшадай анхаралда табинабди.

Баатар БАТОЕВ

ДУРАНАЙМ ДУУН

Хүхын дуунай һүни дунда
Хүлеэн шамайгаа һуухадаа
Дуураа талын һэргэсэ
Дуудан шамай дуулаалби:
Намдаа шимни нарамниш,
Намдаа шимни һарамниш,
Намдаа шимни дуумниш,
Намдаа шимни дурамниш.
Алас холын харгыда
Амраг шамайгаа һанахадаа
Дуулим дайдын дүүрэсэ,
Дурдан шамай дуулаалби:
Намдаа шимни һарамниш,
Намдаа шимни һарамниш,
Намдаа шимни дуумниш,
Намдаа шимни дурамниш.
Нангин зула наһандаа
Найдан шамдаа ябаһандаа
Дуранайнгаа дууе
Дууланаб шамдаа, дууланалби:
Намдаа шимни нарамниш,
Намдаа шимни һарамниш,
Намдаа шимни дуумниш,
Намдаа шимни дурамниш.

* * *

Шара
саад соо
Набшатай сугтаа
Намарай һалхинай
Наадан болон
Хэбэрынь эхэнэр
Хүнэй пулаад хэбтэнэ...
Эзэнэйнгээ үнэр
Шэнгээһэн лэ байха, теэд
Үни заянай
Эхигүй һалхинда
Ээзэлгдэшэһэн,
Элдэгдэшэһэн,
Эдлэгдэшэһэн янзатай.
Яагаад эндэ тогтоо юм аа бэш даа?
Ядаһандаа юм гү,
Шадаһандаа юм гү...
Ямар хүн эзэнш юм һааб даа?
Гашуудалтай басагнай
Гунигта үдэшэнүүдэй
Гансахан нүхэрынь
Гээгдэшоод ябаа юм гүш?
Али магад
Жүтөөрхүү
нүхэрэйнгөө
Аяг аашаһаа
Зэбүүрһэн
сэдьхэлтэй нэгэн
Алдажархёо,
Мартажархёо
юм гү даа шамай.
Нүгэлтэй нүгэлшьегүй һ...
Нюураа угаахын тэды...
Нулимсаа дуһалуулда...
Хүнэй юм гүш даа али?
Хүмэриһэн дотортой
Сүхэршэһэн хүнэй
Хүйтэн гараар
Хаягдашаһан бү байһайш
Инаг дуранай
Дүлэнһөө дүрэлзэн,
Энеэбхилэн ябаа
Эхэнэрэй
Гээжэрхиһэн байһайш...

* * *

Һара сагаан
һүни дунда
Һапан шамай
Дуугаа дуулааб.
Гансал ши ойлгоногүйш,
ойлгоногүйш...
Этигэл дүүрэн
Сэдьхэл зүрхэм
Хүлеэн шамай
Хүлгэн байгаа.
Гансал ши ойлгоногүйш,
ойлгоногүйш...
Хэды шамай
Дурдаабиб,
Хэды шамай
Дуудаабиб.
Гансал ши ойлгоногүйш,
ойлгоногүй...
Инаг дуран
Иимэ юм гү?
Голто зүрхэм
Голхор дүүрэн.
Гансал ши ойлгоногүй...
ойлгоногүй...

* * *

Дуугайханаар даа, сэдьхэл
соогоо, нэгэ басаганда
дурлажа ябатараа эртын
хабарай
дуулим нэгэ үдэшэ зүрхэ
орон
дураяа нээгээ һэн хаб...
Дуулаад үгыем тэрэ басаган
юун гээ бэлэй
огтолон һанадаггүйб, гансал
жэгтэй
ондоогоор шэртэһэн харасань
ойндом зандаа мүнөөш
хүрэтэр...
Гэнэн хонгор хаһымни
гэрэлтэйхэн мү...
гэдэг бэлэйб хөөрх...
Гэгээн нарые үүлэнэй
халх...
гэнжэлхэ бэшэлни...
Гэбэшье, эртын хабар...
дуулим үдэшын э...
талаар сэдьхэлэйм...
хүлгэ...
түрүүшын ургын дэлб...
соо...
тэрээхэн басаганайм ...
үзэг...

ЭНЭ ХУУДАҺАНДАМНАЙ УНШАГТЫ:

- Монголһоо ерэһэн бэшэг.
- *Шэнэ нэрэ. Шог.*
- Нэгэндээ нэтэрһэн „наймаашан“.

ТОЛИ

ШОГ. ГУРБАН АЯНШАД

Хазаар моритой гурбан аяншад—Бухандай, Хусандай, Тэхэндэй гэдэгүүд харгы замдаа оройтоод, хаана хэнэйдэ хонолго гуйха бэлэйбди гэлдэн ябабад. Талаан болоходоо, улха булатай буха тэргэдэ хайнаг сар хүллэһэн, армагаарнь дүүрэн аргал ашаһан, хүдэһэн дэгэлэйнгээ хсёр хормой хойшонь шуужа, хондолой дээрээ хабшуулһан, шэлүүһэн малгайгаа бүһэдөө хабшуулһан, халуудажа, уурал һаарал болошоһон хүдэр хара хүн хүлһэ һалһан болошонхой, сараа баатхажа оог хашхараа, табижа, урдаһаань ерэжэ ябаба ха. Харгыда ушарагшад унаануудаа татажа, амар мэндээ хэлсэбэд. Гурбан аяншад хонохо таарамжатай айл һурагшалбад.

Хүдэр хара хүмнай хүлһөө хамсыгаараа аршажархёод, үбэрһөө хусын хууханаг алшуураа яаралгүйхэн гаргаад, набшаһан тамхинһаа таһалжа, амандаа хэн, хүлхэн жажалха зуураа хэлэбэ:

— Энэ хойно Хара Хүндын адагта Халханайхи гэжэ харуу хара һамгатай айл байхал даа. Бэшэ тээ, дүтэ нааша айл үгыл даа. Арга хурга олоо һаа, амандаа золтой, гэдэһэ садхалан, үгы һаа, хото хооһон, хара шүлһөө залгижа хонохо бэзэд—гэбэ.

Аяншад тэрэ хүндөө баярые хүргөөд, саашалбад. Ошожо ябахадаа, наһатай аяншан Бухандайнь миниингээ ама хараарайгты, ши, та гэхэһээ бэшэ нэрээ бү хэлсүүжэбди гэбэ.

Тэдэмнай Халхаанайда буужа, гэртэ оробод. Ганса һамган галай зүүн тээ һууһанаа, хүнүүдэй ороходо, дурата дурагүй бодожо, «Мэндэ!» гэһэн тэды болоод, мухалайдаа ошоод һуушаба, Аяншад «Һуугты!»—гэхыень хүлеэн, зогсод гээд өөһэдөө һуури олоҗо һууха зуураа, үхэг доро хониной тагалсагуудай байхые обёорбод. Нэгэниинь ама халажа, хонолго табихые гуйба. Һамган байд гээд, хоноходо болоно ааб даа, теэд эдеэ хэхэ уһагүй болошоод байнабди, уһамнай зай тайхан юм, гансаараа ошохоёо энэ харанхы һүни айнаб гэбэ ха.

Бухандайнь ухаалдижа: «Бидэ абажа ябаһан хониной мяхан хүнһэтэйбди. Тэхэндэй, ши залуугаараа энэ худагытай уһанда ошолдоод ерэ, бидэ мори хараа табижа, мяхаа оруулжа, бэлдээд, гал хүлөө түлеэд байхабди»,—гэбэ ха.

Абажа ябаһан мяхатайбди гэхэдэнь, тэрэ һамган зосоогоо баяртай, мяхаа гамнажа, эдэнэй мяханһаа эдилсэжэ садахам гэжэ түргэхэн хоёр модон хүнэг баряад, гаража ошобо. Тэхэндэй хойноһоонь гараба. Гэртэ үлэһэн хоёрнай моридоо хагданда шүдэрлэн табяад, ганзагада ябаһан хооһон туламаа оруулжа, эргэнэг сооһоонь хониной мяха гаргаад, тулам дээрээ эбдэжэ, гал ехэ гэгшээр шабадабад. Уһанда ошоошод удаахан болоҗо, хоёр хүнэг уһа асарбад. Эзэн һамган гал дээрэ тогоо табижа, уһа эюулбэ, аяншад эбдэһэн мяхаа үйбэд. Удангүй эдеэншье болоҗо, булта эдеэлбэд. Аяншаднай арга хургаа олоҗо, амандаа золтой, гэдэһэ садхалан хонобод.

Үглөөгүүрынь үлөөһэн мяхая халуун сайдаа хэжэ эдеэд, мордохо тээшээ болоходоо, манай тиишэ ябаа һаа хүрэжэ, хоножо ябаарайгты гэжэ аяншад урибад һэн ха.

Һамганай «хэд хоноо, уряа» гэжэ үбгэжөөлдөө хэлэхэ гээшээбииб гэхэдэнь, наһатай хүниинь хэлэбэ:

— Үлүү Харагша, Үзэн Баярлагша, Үгылэн Шаналагша гурбан хоноо гээрэйгты;—гэбэ. Тиин тэдэ замаа үргэлжэлүүлээ һэн ха.

Талаар хонон ошоһон үбгэниинь үдэ багта ерэбэ. Һамганиинь гурбан айлшадай хонохые, тэдэнэй абажа ябаһан мяхаа шанажа, садхааһые ехэл һайрхан хөөрэбэ. Үбгэниинь хоноһон айлдаа үлдэжэ, даарaжа хоноо6, эдеэ хэл даа гэбэ. Һамганай эдеэ хэхэ гээд, эргэнэгээ нээн гэхэдэ, хониной мяхан үгы, тэбшэ соохи үлэгдэл яһанууд болошоһон хэбэртэй байба ха. Үбгэниинь үни тухайлһан байжа, миһэд гээд: «Тэдэшни һүбэлгэн арга мэхэтэй хүнүүд ябаа ха юм даа. Хэд юуд гээшэбди гээ һэн бэ?»—гэжэ асууба. Һамган: «Үлүү Харагша, Үзэн Баярлагша, Үгылэн Шаналагша гээшэбди гээ һэн»,—гэбэ.

— Эй тиигээ һаа, тэдэшни шамаяал хэлээд ошоо гээшэл даа. Хэн Үлүү Харагша, Үзэн Баярлагша, Үгылэн Шаналагша гэжэ нэрэтэй байба гээшэб.

— Үлүү Харагша, үзэн баярлааш, мүнөө үгылэн шаналжа байна бэшэ гүш? Энээнһээ хойшо хүн зоной ябахада, харуу хатуудаа хүрэжэ, хара уһа харамнажа, харанхалан унахаяа һанажа байхаяа болихош, «харамнаһан юумэн хабһанай забһараар, нюуһан юумэн нюрганай забһараар» гээшэнь энэл даа. Үсэгэлдэр үдэшэ урда харгыда уулзаад һэлгээ һэмди»,—гэбэ ха үбгэниинь.

Б. НАМСАРАЙН.

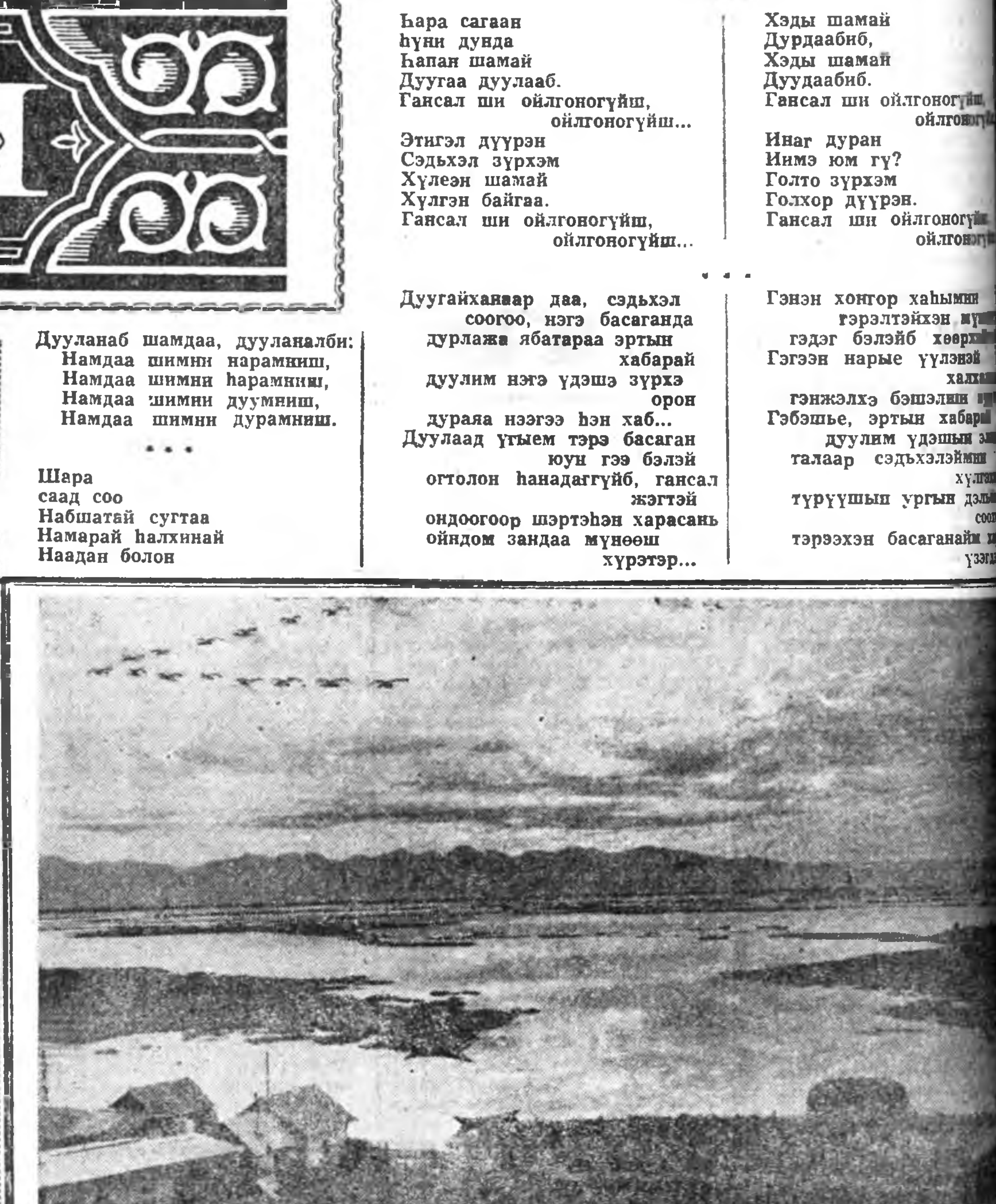

Душкачанай үглөө.

З. РЕНГИТИСЭЙ фото...

БУДАМШУУ. ЦЫРЕНЖАБ „НАЙМААШАН“, АЛЦАГАЙ АРХИНШАД

Зэдын аймагай Алцаг нютаг харанхы һүни хүрэжэ ерэхэдэм, нэгэ айлай газаа айхабтар хүлгөөтэй байба. Дүтэлжэ харахадам, хэды һогтуу хүнүүд. үүдэндэ зогсонхой, ээлжээгээ хүлеэлдэжэ, тэсэжэ ядан байхадал гэнэ. Арбаад түхэриг һарбайлдан, бэе бэеэ түлхилдэжэ, урагшаа дугташаха гээшэнь аргагүй.

— Цыренжаб баабай, намда нэгэ шэл харые үгэхэ гүт? —гэжэ нэгэ һогтуу хүйхэр бабараад, бултаниие тэмтэртэрнь түлхеэд, богоһо алхан оробо.

Һахал үһэндөө дарагдашаһан архиншанда түлхиюлһэн хүнүүд тэрэ дары аржаганалдаад, пальтоһоонь татажа, газаа гаргажархиба.

Үүдэнэй хажууда наншалдаан одоо эхилшэбэ даа. Газараар мухарилдажа, бэе бэеэ гэшхэлдэн байжа, үүдэн тээшэ тэгүүлнэд. «Хүсэтэйнь хүрхирөө, хүсэгүйнь бархираа» гэһэндэл, тугаарайхи һахалтань хажуудахи нүхэрөө тарайтарнь үдьхэлжэ унагаагаад, шабар шабха болошоһон мантагар томо нюдарга хамартань тулгаба Һүни бүхэндэ нютагай архиншадые хүлгүүлжэ, шууяа үүдхэжэ байһан Цыренжаб баабай одоо сожоошье хүдэлгөөгүй, һанаагаашье зобохо юумэгүй, аяншааһан янзатай хус-хус» энеэбхилээд, уһан мунса хүйхэрые бүришье үлүүсэ дэмжэхэ юм. Һогтуушуулай нилээд һайса наншалдаад, эсэхэ туйлдаа хүрэхэдэнь, баруун гараа дээшэнь аргаахан үргэжэ:

— Хүрөө бологтылши. Иигэжэ галзууржа байгаа хадатнай юрэдөө, балгашье архи танда үгэхэгүйб, — гэжэ хэлээдхибэ. Нютагай архиншад гансата абяагүй болоод, Цыренжаб баабайе шарайшалан харабад.

— Байза, нэгэ шэл хара архи хэды түхэригтэб? — гэжэ хэншьеб хилгааһан нарин хоолойгоор дуугараад, табан солхообо һарбайба.

Цыренжаб баабай тэрэнииень саб шүүрэжэ абаад, нэгэ шэл хара архи үгэбэ. Үлэһэн мүнгыень үгэхэгүйдэнь гайхажа, урагшаа нэгэ дугтагашаад:

— Үнөөхи үлэгшэ мүнгыень үгэхэгүй юм гүт? Нэгэ шэл хара архи гурбан түхэриг жаран хоёр мүнгэтэ һэм шуу, — гэжэ аргааханаар дуутарба.

Һогтуушуул тэрэ дары аржаганалдаад, тэрэниие татажа гаргаад:

— Яба саашаа, ямар мүнгэеэ нэхэжэ байгаабши! — гэжэ занаба. Тэрэнь гэдэргээ эрьелдэжэ хараад:

— Үлэгшэ мүнгыем үгэхэгүй юм гү? — гэжэ баһа дуугарбал даа.

— Нэгэ шэл архиин сэн мүнөө болотор мэдэхэгүй хүн гүш? Нэгые балгаад, хотоёо халуудуулхадаа мэдэхэл байхаш. Яба эндэһээ! — гэжэ заримашуул ганиралдаба.

— Тиихэдээ нэгэ шэл хара архи аяар табан түхэригтэ болоно гү?

— Тиимэ, аяар табан түхэригтэ!

— Тиихэдээ нэгэ шэл улаан архи хэды солхообто болоноб?

— Гурбан солхообто!

Гурбаад, табаад түхэригөөр улаан, хара архи абаад, одоо һанаа амар юумэд гэр гэртээ ошоһон хойнонь Цыденжаб баабай үүдээ яндайштарнь суургалаад, обоо хүбөө сугларһан мүнгөө нилээд удаан тоолобо. Хургадайнь забһараар шара, улаан саарһан һаршаганаад, тусгаар ханзада ябталагдаба. «Үсэгэлдэрэйхиһөө һурагтүй багые оруулбаб. Байза, үглөөдэр гурба-гурбан ханза абаад, сээниг соогоо нюужархиха юм байна» гэжэ гүбэрөөд, унтаридаа орошоо гэхэ. Нойрынь яашье хүрэбэгүй. Үнөөхи мүнгэн сэдьхэлыень тамалжа, хүзүүень орёожо байһандал болохо юм. Унтаахайн дардам харгыгаар хатаргажа захалхаданьшье шэлтэй архи ялабхин харагдажа, үүдээрнь, сонхонуудаарнь ороходол гэхэ юм. Зүүдэниинь бүришье удхатай болоҗо, өөрын «Волгодо» һуугаад, үзэсхэлэнтэ гоё газарнуудаар аяншалба. Цыренжаб наймаашанай иигэжэ зүүдэлхэнь өөрын үндэһэтэй. Пенсидэ гарахаһаа хойшо ямар нэгэ аргаар мүнгэ ехээр олохо, ана мана баяжаха тухайда бодожо захалһан гэхэ. Тиигэжэ байтар үүдэн наяраад, Цыренжаб баабай сошордон һэрибэ. Унтариһаа хобхорон бодоод, үнөөхи ханза соохи мүнгөө шалгаад, үүдэндэ ошожо:

— Хэн бээ? — гэжэ һураба.

— Биильдеэ, үүдээ тайлыш Толгойм үбдэжэ хахархала байна. Нэгэ шэл олдохо гү? — гэбэ хэншьеб.

— Табан түхэриг һарбай, — гэбэ Цыренжаб «наймаашан».

Уданшьегүй ханза хан гэжэ тайлагдаад, табан солхообо өөрынгөө һуурида ябталагдаба. Үдэшын боро хараанһаа эхилээд, үглөө болотор нютагайнгаа архиншадта архи наймаалжа, мангарыень тараажа, маггаал һайшаалда хүртэжэл байдаг. Алкоголизмтай эрид шууд тэмсэхэ гэһэн тогтоол тэрээндэ оройдоо хабаатай бэшэл. Нютагай зониие хүлгүүлээд, совхозой ажал хүдэлмэридэ һаад тойбо татажа байһандаа аягүйрхэдэггүй, нэгэндээ нэтэрһэн зандаа ябадаг.

Хаанаһаа архи абадаг юм? Али Петропавловка ошоод ерэдэг юм гү? Архиншад энэ асуудалаар һонирходоггүй, харин архи абахадаа ехээр баясахаһаа ондоо юумэ үгы. Нютагай магазинтай холбоо байгуулжа, һарынь түсэб дүүргэлсэнэл хэбэртэй.

Цыренжаб «наймаашан» хэн бэ? Пенсидэ гараһан Санжаев Цыренжаб өөрөө мүн болоно. Анхандаа нютагтаа хүндэтэй ябаһан гэхэ. Теэд пенсидэ гарахатайгаа сасуу хүндэтэй нэрэнь бууража, ямар нэгэ аргаар өөртөө олзо оруулха наймаа хонжоо хэхэ, зониие мэхэлхэ гохолхо тухайда бодомжолжо эхилһэн гэхэ. Тиигээд лэ магазинһаа архи худалдажа абаад, үнэтэйгөөр наймаалжа, нютагайхидаа харатайханаар хуурaжа, захалаа бшуу. Одоо мэхэтэй арга олоһондоо баяртай. Энэ аргаяа һэнгэргүйгөөр хэрэглэнэ.

Цыренжаб «наймаашанай» хазагай аашые хазаарлаха аргагүй юм гү? Энэ асуудалаар Алцагай сомоной Совет хэды дахин һонирхоһон, Ц. Санжаевтай хөөрэлдэһэн байна. Теэд нэгэндээ нэтэрһэн «наймаашан» өөрынхеэрээ аашалһаар, нютагай архиншадые хүлгүүлһээр зандаа.

Һүниин «наймаашанай» хазагай замые Алцагай сомоной Совет хазаарлаха шадалгүй гээшэ аал?

БУДАМШУУ.

«ПРАВДА БУРЯТИИ» МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Коммунистнууд, һуралсалаа эхилэе» — түрүү бэшэг. Малай фермэнүүдһээ ерэһэн мэдээнүүд. ТАСС-ай шухала мэдээсэлнүүд. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ.

Хоёрдохи хуудаһанда. Партийна хронико. С. Козловой корреспонденци. Депутадуудай дүрим тухай хуулиие тайлбарилга.

Гурбадахи хуудаһанда. В. Хомяковой «Генерал Балдынов» гэжэ номһоо хэһэг.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Субботний огонек».

СЭНХИР ЭКРАНУУДТА

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА
«ОРБИТА» ХАРУУЛНА:

14.50 — Уран һайханай гимнастикаар СССР-эй кубок. Алма-Атаһаа дамжуулга. 16.50 — «Эбдэршэгүй хани барисаан». Армениин ССР.

УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛНА:

17.50—18.00 — «СССР соогуур 10 минута». Киноочерк «Тундра — үргэн зам».

«ОРБИТА» ХАРУУЛ...

19.00 — «Время» — ...ционно мэдээсэл. 19.30—... 20.10 — Н. Долинина «... Жуков на выезд» — теле...

УЛААН-ҮДЭ ХАРУУ...

21.30 — «Ая-ганга» — ...тын уран зохёолой хүгж... жуулга.

22.30—01.00 — забһарла...

«ОРБИТА» ХАРУУЛ...

01.00 — «Время» — ин...ционно мэдээсэл. 01.30 — ...кейгээр уласхоорондын ... ЧССР—Канада.

САГАЙ УЛАРИ...

Мүнөөдэр республика ... һүүлэтэйшэг байха. Зарим... та хура бороо нойтон саһа... Баруун хойноһоо секунды... метр хүсэтэйгөөр һалхила... ратура һүниндөө 4—9, Ү... дэ һүниндөө 1—3 градус ... үдэртөө 6—8 градус дула... хо.

Октябриин 1, 2-ой үдэр... тэйшэг байха, шииг нойто... гүй. Баруун хойноһоо се... 5—10 метр хүсэтэйгөөр һа... Температура һүнинд... Ахын, Түнхэнэй ба Зэ... аймагуудаар 5—10 градус... үдэртөө 5—10 градус дула... хаар хүлеэгдэнэ.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУД...

Манай адрес, телефонууд

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора—54-..., приёмная — 54-93, зам. редактора — 68-08, зам. редактора — 62-62, ответ секретаря — 50-52, зам ответ секретаря—68..., отделы партийной жизни—60-91 сельского хозяйства—6..., 63-86 пропаганды и агитации — 56-23, промышленнос... строительства — 61-35, советского строительства и быта—6..., культуры и школ 60-21, писем и рабселькоров 67-81, ... формации 34-05, общественная приёмная—56-62, машин... бюро — 57-63, фотолаборатория — 33-61.